

ajdovski

TEKSTILEC

letu IX. št. 1

ajdovščina, 13. februarja 1975

Teško leto 1975

Napovedujejo, da bo letos teško leto. Ne da bi bilo potrebno podrobneje naštevati ukrepe, znane in še neznanе, pa vemo, kaj to pomeni: splošno varčevanje, manj uvoza in več izvoza, boljša izraba delovnega časa in delovnih priprav, boljša kvaliteta ob enakih ali manjših stroških in podobno.

To so stari refreni, od katerih nas že ušesa bole, poreče marsikdo ob tem. In vendar moramo to melodijo sprejeti kot nepogrešljive akorde v naš orkester — solisti in celo moštvo.

Mnogi pri tem »fušajo« in ustvarjajo vtis, da ta naša muzika ni ubrana in da je po njej težko plesati. Pa moramo vseeno priznati, da gre barka s igralci in plesalci še kar hitro in varno naprej. Ne moremo zanikati naših uspehov: veliko gradimo, posodobljamo naše tehnološke in proizvodne postopke, ustvarjamo boljše delovne pogoje za delovne ljudi. Tudi za delavce Tekstine. Ozmimo se samo na našo uspešno pot zadnjih dveh, treh let!

Res je, da ekonomska nestabilnost, inflacija, podražitve odnašajo s seboj veliko sadov našega truda, a je kljub temu res, da tudi v takih okoliščinah izhajajo najboljše tisti, ki pridno dela, varčuje, skrbi za kvaliteto, za učinkovitejše delo. Sami državni ukrepi nas ne bodo rešili. Tudi, če so najboljši, nam v glavnem lahko prinesejo le toliko, kolikor smo pripravljeni storiti, da se vanje vključimo, da jih skušamo z vsem svojim obnašanjem uresničevati. Če so neprijemni, počasni, nedognani, povzročajo naše nezadovoljstvo in kritiko. In velikokrat smo že ugotavljali, da povsem upravičeno. Čeprav se stanje izboljšuje, pa še vedno zaostajamo glede pravočasnega sprejemanja bistvenih rešitev gospodarskega sistema, prilagajevanja vse dinamičnejšim pa tudi vse manj stabilnim procesom v svetovni ekonomiki, v katero se želimo vključiti in od katere smo tudi vedno bolj odvisni. Sprejemamo resolucije na zvezni in republiški ravni o gospodarskem razvoju in zahtevamo od delovnih organizacij skrbno načrtovanje in izdelavo stabilizacijskih programov, hkrati pa iz leta v leto ponavljamo napako, da še v začetku leta nimamo sprejetih nekaterih osnovnih instrumentov in ukrepov gospodarske politike, ki vplivajo na ustvarjanje dohodka in njegovo delitev med organizacijami združenega dela in družbo.

Tudi letos ponavljamo te napake. Se vedno čakamo na sprejetje družbenih dogovorov o politiki cen in o ugotavljanju ter delitvi dohodka in osebnih dohodkov, od katerih si veliko obetamo — ne koncesij in podarjene lagodnosti, ampak smeri dogovorjenega obnašanja v našem delu, pa čeprav bo to pomenilo trde naloge in nemajhna odrekovanja. Bolje tako, kot da vsako leto sprejemamo plan na podlagi lanskega, ki mu dodamo še »nekaj«, že zaradi inflacije, podražitev itd. — potem pa po treh mesecih ali še pozneje ugotavljamo, kaj je pravzaprav realno in tavamo v negotovosti.

A vrnimo se raje na začetek naših razmišljanj, da je namreč v dobrem in učinkovitem delu največji vir uspeha tudi v najhujših pogojih gospodarjenja. Kdor ne misli tako, je izgubil bitko že na začetku. Škoda le, da jih pri nas na ta način izgublja bitke toliko, da je poraz na celi fronti prehud in ga nečemo priznati — pa spet in spet tem porazencem priskoči na pomoč »mati država« s transfuzijami, v katerih je tudi zdrava kri tistih, ki smo se drugače obnašali in jo žrtvovali za drugačne namene. Tako korakamo vsi naprej iz nestabilnosti v nestabilnost, iz ene v drugo nelikvidnost in brede mo po mlakah inflacije — lastne in uvožene.

Spet bomo gradili

Kaže, da bo letos na razpolago preko 3 milijone din za stanovanjsko gradnjo

Ceprav je pomenila zgraditev dvajsetih vrstnih hiš velik uspeh v stanovanjski politiki Tekstine in seveda veselje delavcev, ki so se pred kratkim vselili vanje, je dolgotrajno angažiranje vseh ustreznih sredstev v ta namen in odlaganje predvidene gradnje, za marsikoga pomenilo odložitve uresničevanja njegovih stanovanjskih želja in načrtov. Temu se je pridružila še nova zakonska ureditev, po kateri ostane podjetju skoraj polovica manj sredstev kot v prejšnjih letih.

Z namenskimi varčevanjem sredstev za blokovsko gradnjo so bili prizadeti interesi za posojila za osebne gradnje in adaptacije, z začasno opustitvijo načrta zgraditve dveh blokov z različnimi tipi stanovanj in odločitvijo za gradnjo enakih vrstnih hiš pa so bili prizadeti še

vanjske skupnosti ter 800.000 din že zbranih sredstev iz stanovanjskega prispevka iz naših osebnih dohodkov, ki bodo na razpolago takoj po določitvi namena njihove uporabe. Skupaj bi tako razpolagali z 2.050.000 din (205 milijoni S din) takoj po realizaciji posojila stanovanjske skupnosti, do konca leta pa bi iz stanovanjskega prispevka zbrali še 1.300.000 din (130 milijonov S din). Tako bi letos lahko namenili za stanovanja celih 3.350.000 din (335 milijonov S din)!

S temi sredstvi bi lahko uresničili nameravano in odloženo gradnjo enega izmed obeh blokov in odobrili nekaj posojil za zasebne gradnje in adaptacije, pa tudi za popravila obstoječih stanovanj. Posebej je treba namreč poudariti, da je možno sredstva sklada skupne porabe uporabljati tudi za popravila starih stanovanj,

Po petindvajsetih letih smo dobili v tovarno prve nove statve — najsodobnejše brezčolnicne avtomate

pričakovalci velikih stanovanj in garsonjer. In res je kazalo, da se vsem tem »slabo piše«.

Z zagotovitvijo posojila ajdovske samoupravne stanovanjske skupnosti za delno financiranje vrstnih hiš s komunalno opremljenim zemljiščem vred pa se bodo v podjetju sprostila lastna sredstva in sredstva bančnih posojil za nadaljnjo stanovanjsko gradnjo. Za kakšno vrsto gradnje oziroma za kakšen način reševanja stanovanjske problematike podjetja se bodo namenila ta sredstva, bodo odločali naši samoupravni organi.

Gre za 800.000 din sredstev sklada skupne porabe in 450.000 din iz bančnih posojil, ki bodo na razpolago takoj po odobritvi posojila stano-

medtem ko se sredstva iz stanovanjskega prispevka lahko uporabljajo samo za novogradnje in adaptacije nestanovanjskih prostorov v stanovanjske. Kot smo omenili, pa bo takih sredstev sklada skupne porabe v tem letu 800.000 din (80 milijonov S din).

Računamo, da se v zvezi s posojilom stanovanjske skupnosti ne bo nič zataknilo in se nam bo tako kmalu sprostilo preko 2 milijona sredstev za stanovanja, do konca leta pa še 1.300.000.

Če računamo, da se bo cena kvadratnega metra stanovanjske površine kljub vrtoglavemu naraščanju letos vendarle še zadržala nedaleč od

(Nadaljevanje na 3. strani)

Toda tudi v teh nevzpodbudnih nihanjih je vedno več zdravih in močnih, ki jim sicer taki splošni pojavi povzročajo neprijetne praske, toda ne več nevarnih ran. In največja vrednost njihovega zdravja in moči je v tem, da tudi drugi ob njih spoznavajo, da je moč in stabilnost samo v učinkovitem, kvalitetnem in poštenem delu. In samo na takih osnovah bomo lahko gradili in zgradili resnično stabilnejši in učinkovito načrtovani narodno gospodarski sistem.

Stara modrost, da je treba najprej pomesti pred lastnim pragom, je še danes in v marsičem uporabna in koristna.

G. Sinigoj

IZ VSEBINE

- Str. 2 Povratek nelikvidnosti
- Str. 3 Večji osebni dohodki
- Str. 4 Sejem »Moda 75« — nov uspeh
- Str. 6 in 7 8 fotoaparatom na proslavi
- Str. 10 Kdaj državna odlikovanja
- Str. 11 Delavske športne igre

Samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter naše naloge

S podpisom novega samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke, ki ga je pripravila skupna komisija delovnih organizacij skupine: predilnic, tkalnic in oplemenitilnic, kamor spada tudi naša delovna organizacija, so postavljene pred nas pomembne in zahtevne naloge: uskladitve našega načina nagrajevanja z novim sporazumom.

Podpisnice sporazuma bodo določale osebni dohodek delavca po naslednjih osnovah in merilih;

- na podlagi vrednotenja sistemiziranih delovnih mest,
- na podlagi delovnega uspeha delavca in njegovega prispevka k dohodku, ki ga je dal s svojim živim in minulim delom,
- na podlagi poslovnega uspeha delovne organizacije.

Najpomembnejša novost novega sporazuma je uvedba vrednotenja sistemiziranih delovnih mest. Da bi dosegli čimvečje poenotenje vrednosti delovnih mest za vse podpisnice sporazuma, so v samem sporazumu določena tipična delovna me-

sta, ki so razvrščena v deset vrednostnih skupin. V sporazumu so določena tudi relativna razmerja med vrednostnimi skupinami, in sicer tako, da začne prva vrednostna skupina z relativnim razmerjem 1,17 zadnja — 10. skupina pa ima relativno razmerje 5,50.

Relativna razmerja med vrednostnimi skupinami so srednje vrednosti, od katerih lahko podpisnice odstopajo največ za minus 15 % ali plus 15 %.

Kaj je naša naloga?

Po naši interni ureditvi imamo sistemizirana delovna mesta ovrednotena z analitično oceno. Po sporazumu smo dolžni najpozneje v roku 18 mesecev po podpisu sporazuma našo analitično oceno uskladiti s predvideno razporeditvijo sistemiziranih delovnih mest, ki morajo biti razporejena v deset vrednostnih skupin.

Čaka nas torej zahtevna in odgovorna naloga, ki ji bomo kos le, če bomo poznali in razumeli določila sporazuma podpisnic in temu prilagodili našo analitično oceno.

J. Praček

roma za njene odgovorne dejavnike dobrodošel kot izvajalec le SGP Primorje. SGP Pionir iz Novega mesta si kljub pomoči Tekstine ni mogel zagotoviti potrebnih dovoljenj za gradnjo, SGP Primorju pa je to uspelo v nekaj dneh. Primorje je praktično čez noč pridobilo zemljišče in potrebna dovoljenja za gradnjo.

- Odločitev za vrstne hišice verjetno res ni bila najboljša rešitev. Res pa je tudi, da smo edino s tako odločitvijo v januarju 1975 končno le pridobili dvajset stanovanj.
- Ugotoviti moramo, da je zasluga prav LIPE in Tekstine, da je Ajdovščina končno le dobila nekaj novih stanovanj. Danes to neradi priznavajo predvsem tisti, ki bi morali v času, ko je bila dana iniciativa in ko je bila v teku sama akcija, dati ustrezno

podporo, pa je bilo prej nasprotno.

Bodi kakorkoli, danes je stanovanjski sklad podjetja bogatejši za dvajset stanovanj, rešenih je dvajset in več prosilcev za stanovanja.

Mislím, da je poplačano tudi prizadevanje, ki je bilo vloženo v akcijo za zgraditev stanovanj, saj je znašala končna cena vrstne hišice s končno in obračunano zunanjo ureditvijo okrog 24 milijonov starih dinarjev za Tekstino in LIPO, za druge kupce pa je znašala cena za enako stanovanje okrog 30 milijonov starih dinarjev.

Pregovor sicer pravi »konec dober, vse dobro«. V konkretnem primeru bo ta pregovor veljal, ko bo čas zacelil vse tisto, kar ne sodi k normalnim poslovnim odnosom in tudi tisto, kar kali dobre in tovariške medsebojne odnose.

J. Praček

Povratek nelikvidnosti

V zadnjem času se v javnosti vse bolj pojavljajo opozorila o postopnem, toda vztrajnem naraščanju nelikvidnosti. Pogledajmo, za kaj gre?

Če likvidnost pomeni »spособnost pravočasnega poravnavanja vseh vrst obveznosti«, potem je nelikvidnost pojav, ki se kaže v naglem naraščanju vseh vrst obveznosti.

Večja ali manjša likvidnost posameznega podjetja pa je po drugi strani odvisna od hitrosti kroženja razpoložljivega denarja, od plačila za nabave preko poslovnega procesa do prejema denarja za prodane proizvode in storitve.

Pojav nelikvidnosti v našem gospodarskem prostoru ni nov. Po skoraj katastrofalnem obsegu ob koncu leta 1972

se je stanje postopoma do konca leta 1973 skoraj normaliziralo z raznimi zakonskimi in drugimi ekonomskopolitičnimi ukrepi, med drugimi tudi za ceno povečanja denarnega obtoka (izdaja novega denarja).

Tako je z neverjetno naglico nelikvidnost veržno popuščala v obratni smeri, kot je nastala, od »žarišč nelikvidnosti« preko enega do drugega udeleženca v finančnem prometu, pa do slehernega podjetja, ki je, seveda ob tržno ustreznih proizvodnjah, prejelo pravočasna plačila za svoje izdelke.

Zal je navedeno izboljšanje likvidnosti trajalo le malo časa. Pozitivni učinki raznih ukrepov za izboljšanje so naglo koprnili — nelikvidnost je zopet na po-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Z zbora delavcev v predilnici — posluš ob razlagi

Pričakovalci stanovanj so dočakali

Konec meseca januarja 1975 se je dvajset članov našega kolektiva in njihovih družin vselilo v nova stanovanja v vrstnih hišicah, ki jih je pridobilo naše podjetje po posebni pogodbi s SGP Primorje Ajdovščina. Večletna prizadevanja celotnega kolektiva, ki je, kljub skromnim poslovnim uspehom v preteklih letih, začel prvi v naši občini načrtno zbirati sredstva in iskati najprimernejše oblike stanovanjske gradnje ter tudi dal iniciativo za organizirano in koordinirano ceno-gradnjo v občinskem merilu, so torej rodila prve konkretne sadove. Večkrat smo že ugotavljali in danes lahko ponovno pribijemo, da pot, po kateri smo prišli do stanovanj v vrstnih hišicah, ni bila posuta s cvetjem in vprašanje je, če ima v kolektivu kdo še toliko »korajže«, da bi ponovno pričeli tako ali podobno akcijo.

Ne da bi analizirali potek priprav na gradnjo in spremljanje same gradnje vrstnih hišic, moramo ugotoviti naslednje:

- Poziv Tekstine k organizirani in koordinirani ceneni gradnji sta-

novanj, poslan pred tremi leti, ni dobil skoraj nikakršnega odziva. Zopet se je ponovila stara ajdovska praksa, da vsak vleče več ali manj po svoje, rezultat tega pa je potem največkrat enak ničli.

- Na lastni koži smo spoznali, da so v gradbeni operativi dokaj točno in jasno določene meje med graditelji stanovanj. V manjših krajih se le redko pojavita dva graditelja. Na naš interni razpis za oddajo del po prvi varianti, po kateri naj bi podjetje gradilo dva stanovanjska bloka, se ni hotel prijavititi noben zunanji izvajalec, kljub osebnim kontaktom s predstavniki petih gradbenih podjetij.

- Zanimivo je dalje, da SGP Primorje ni bilo pripravljeno prevzeti gradnje po že končanih projektih. Ponujali so svoje projekte in svoje variante, ki pa za nas niso bile sprejemljive niti po strukturi niti po vrednosti oziroma ceni stanovanja.

- Pokazalo se je, da je tudi za ajdovsko družbeno skupnost, ozi-

KOLENDAR DELOVNIH IN PROSTIH DNI V 1975. LETU

	JANUAR	MAJ	SEPTEMBER
P	6 13 20 27	5 12 19 26	1 8 15 22 29
T	7 14 21 28	6 13 20 27	2 9 16 23 30
S	1 8 15 22 29	7 14 21 28	3 10 17 24
Č	2 9 16 23 30	1 8 15 22 29	4 11 18 25
P	3 10 17 24 31	2 9 16 23 30	5 12 19 26
S	4 11 18 25	3 10 17 24 31	6 13 20 27
N	5 12 19 26	4 11 18 25	7 14 21 28

	FEBRUAR	JUNIJ	OKTOBER
P	3 10 17 24	2 9 16 23 30	6 13 20 27
T	4 11 18 25	3 10 17 24	7 14 21 28
S	5 12 19 26	4 11 18 25	1 8 15 22 29
Č	6 13 20 27	5 12 19 26	2 9 16 23 30
P	7 14 21 28	6 13 20 27	3 10 17 24 31
S	1 8 15 22	7 14 21 28	4 11 18 25
N	2 9 16 23	1 8 15 22 29	5 12 19 26

	MAREC	JULIJ	NOVEMBER
P	3 10 17 24 31	7 14 21 28	3 10 17 24
T	4 11 18 25	1 8 15 22 29	4 11 18 25
S	5 12 19 26	2 9 16 23 30	5 12 19 26
Č	6 13 20 27	3 10 17 24 31	6 13 20 27
P	7 14 21 28	4 11 18 25	7 14 21 28
S	1 8 15 22 29	5 12 19 26	1 8 15 22 29
N	2 9 16 23 30	6 13 20 27	2 9 16 23 30

	APRIL	AVGUST	DECEMBER
P	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29
T	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30
S	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24 31
Č	3 10 17 24	7 14 21 28	4 11 18 25
P	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26
S	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27
N	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28

Dela prosti dnevi so natisnjeni krepkeje

Kalendar prostih sobot in drugih prostih dni ter delovnih dni je bil dan na vpogled vsem članom kolektiva že meseca oktobra 1974 z namenom, da se dajo morebitne pripombe. Posebnih pripomb ali spreminevalnih predlogov pa ni bilo, razen enega, ki smo ga tudi upoštevali. Gre za predlog, da se prosti sobota 8. februarja prestavi na 4. oktober. S tem se je tudi bolj izenačilo število plačanih dni v posa-

meznih mesecih. S tako spremembo je bil kalendar tudi sprejet na zadnjih sejah delavskih svetov vseh temeljnih organizacij.

S tem je kalendar prostih in delovnih dni polnoveljavni in obvezen za vse člane kolektiva ter ga med letom ni mogoče več spremenjati, razen seveda v izrednih primerih, kot so redukcije električne energije, nepredviden izpad surovin in podobno.

P. Dacar

Večji osebni dohodki

Zakaj jih tokrat nismo povečali »vsem enako«? Kaj pravijo sindikati k uravnilovki?

Na zadnjih zborih delavcev temeljnih organizacij smo sprejeli sklep o povečanju osebnih dohodkov v letu 1975 za 10 % od veljavnih osnov (vrednosti delovnega mesta po analitični oceni).

Kot smo pojasnjevali na zborih, bo naše novo povprečje OD od novega leta dalje okrog 2.300 din. To je približno toliko, kolikor je znašalo povprečje slovenske tekstilne industrije po devetih mesecih lanskega leta. Nimamo še podatkov o tem, kolikšni so sedanji osebni dohodki v tekstilni industriji Slovenije. Sicer pa nam morajo biti izhodišča za politiko osebnih dohodkov le lastni uspehi. Za leto, ki ga začnemo, napovedujemo, da bo težko, zato smo startali s previdnostjo. To pa ne pomeni, da tudi z nezapanjem in brez odločnosti, da ne popustimo v dosedanjem uspešnem delu. A rekli smo: najprej ustvarimo, potem delimo.

Za tako pomembno odločitev nismo izgubili veliko besed in časa. Nekaj več pa je šlo obojega v zvezi s predlogi, ki so se tu pa tam pojavili (resno samo na enem zboru), da bi namreč povečali osebne dohodke vsem enako. Tako ali celo z večjim povečanjem »spodaj« kot »zgoraj« smo ravnali zapovrstjo ob zadnjih nekaj povečanjih osebnih dohodkov. Razmerje med najnižjim in najvišjim osebnim dohodkom (čprav to vedno ne izraža realnih razmerij, bolje bi bilo primerjati skupine »spodaj« in »na vrhu«, ne pa samo po eno delovno mesto) se je v zadnjih dveh, treh letih znižalo od 1:5,2 na 1:3,7. Slovensko razmerje se je lani vrtelo okrog 1:4, pa so zatrjevali, da je »preveč skupaj«. Nov samoupravni sporazum s tega področja, ki je obvezen tudi za nas, je to razmerje povečal na 1:4,7. Poostrena borba proti uravnilovki, to je proti opuščanju nagrajevanja po vrednosti delovnega mesta in delovnih uspehih, je v naši družbi prisotna že več kot leto dni.

Torej naša dosedanja povečanja »vsem enako« niso bila v skladu s splošnim hotenjem, da je merilo nagrajevanja zahtevnost dela in delovni uspeh ne pa enakost želodcev. (To pa vseeno upoštevamo, ko povečujemo OD zaradi podražitev osnovnih življenjskih potrebščin).

Širšo problematiko uravnilovke (k čemur vodijo povečanja OD vsem enako) in njenih škodljivih posledicah bi morali obdelati v daljšem zapisu. Na 7. kongresu jugoslovanskih sindikatov so jo pogosto načelili. Morda nam bo tale komentar s kongresa pomagal razumeti, da imamo opravka s pojavom, ki je bolj resen kot se nam zdi, če se vanj ne poglobimo. Začenja se takole:

»Na 7. kongresu zveze sindikatov Jugoslavije je beseda skoraj več tekla o nedelu kot o delu. Ko so analizirali razmere, do katerih je pripeljala politika enakih zaslužkov, ki je kdove kako in zakaj zadnja leta dejansko izpodrinila načelo nagrajevanja po delovnih rezultatih, so mnogi delegati ocenili, da je gospodarska in politična škoda, ki je konkretno sledila iz parole o enakih želodcih — neocenljiva. Dobri delavci so prišli do tega, da se bolj splača ne delati kot delati...

Na prvi pogled se zdi, da gre pri dilemi »vsem enako« ali »vsakemu v enakem odstotku od vrednosti njegovega delovnega mesta« za zahtevo velike večine, ki je za vsem enako in obrambo majhne skupine dobro plačanih, ki je proti zahtevi vsem enako. V resnici pa pridobitve »večine« v primeru »vsem enako« na način manjšine sploh niso take, da bi kaj več kot komaj opazno izboljševale splošni nivo osebnih dohodkov, so pa hkrati dovolj, da silovito rušijo razmerja med delovnimi mesti in jih po vrednosti približujejo.

Vzemimo primer: ob dosedanjem povprečju 210.000 S din, bi v primeru povečanja vsem enako pomenilo, da bi se vsem povečal osebni dohodek za 21.000 S din. Najslabše nagrajen delavec bi ob svojih 100.000 S din tudi prejel 21.000 S din, to je 6.000 S din več kot če bi se mu povečal osebni dohodek za 10 % od vrednosti njegovega delovnega mesta.

Toda že delavci s 190.000 in 200.000 S din osebnega dohodka (teh pa v podjetju ni tako

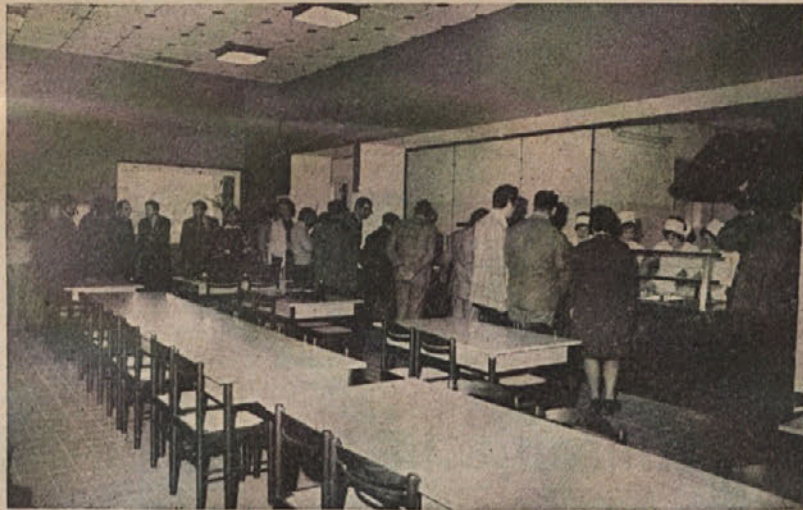
malo) bi ob načinu vsem enako prejeli le še 2.000 in 1.000 S din več, kot če bi povečali osebne dohodke po vrednosti delovnega mesta.

Pa naredimo še en poskus. Kaj bi pridobili, če bi n.pr. petindvajsetim vodilnim delavcem priznali le višino sedanjega povprečnega dohodka v podjetju, to je 230.000 S din, skupni znesek sredstev nad povprečjem vseh 25 delavcev pa razdelili med preostalih 850 delavcev. Vsak delavec bi dobil za 8.000 S din višji osebni dohodek, strokovni delavci tja do nadmojstrov in oddelkovodij pa bi imeli osebni dohodek v približni višini tkalke ali predice. Kaj in kako bi ob taki uravnilovki delali na delovnem mestu si lahko, ali pa tudi ne, le mislimo.

No, to so le polresna razmišljanja, če bi večina kolektiva mislila tako, ne bi z analitično oceno priznavali različnim delovnim mestom različne vrednosti, od katerih je nato odvisna višina osnovnega osebnega dohodka. Zakaj bi potem od tega načela odstopali takrat, ko osebne dohodke povečujemo?

G. Sinigoj

Nova okrepčevalnica

S slavnostne otvoritve — gostje ob servirnem pultu

Se marsikaj moramo urediti v njenem poslovanju.

S samim objektom nove okrepčevalnice in verjetno tudi s postrežbo in hrano v njej smo vsi zadovoljni. Vendar pa s preselitvijo priprave in delitve malic v nove prostore še nismo uredili vsega, kar smo pričakovali od nove okrepčevalnice.

Predvsem je treba urediti nove izmene in njihov čas odhajanj na malico. V času stare okrepčevalnice smo ugotavljali, da se čas malice zavleče predaleč v dopoldne in da tako malica nima več pravega učinka, da namreč daje okrepčilo delavcu v prvih urah njegovega dela. Zdaj ko pa je za to dana možnost, je ne izrabimo. Od polurnega odmora bi nam zadoščalo za čas malicanja deset ali petnajst minut. Tako bi se lahko cela dopoldanska ali popoldanska izmena zvrstila na malici v času dobre ure in bi vsi malicali dovolj zgodaj.

Še vedno ni opravljena po funkciji in videzu ustrezna razporeditev stolov. Govorili smo tudi o uredjenosti primernih blazinic za stole, saj jih bomo sicer prehitro zamazali, s tem pa mnogi tudi svoje obleke.

Tudi glede dovoljenosti ali prepovedi kajenja so »duhovi« različno nastrojeni. Bo res glede tega potreben referendum?

Cel kup nerešenih problemov pa je v zvezi s poslovanjem okrepčevalnice — materialnim, fi-

Končno sejna soba

Že vrsto let smo ugotavljali, da nimamo nobenega primerne prostora, kjer bi imeli seje raznih samoupravnih organov. Seje številčno večjih organov so bile v mali dvorani doma kulture, manjših odborov pa po raznih pisarnah. Mala dvorana je bila za seje prevelika, pisarne pa premajhne in neprimerne.

V novi ustavi smo dali samoupravljanju še večji poudarek in večjo razvejanost. S prehodom na več TOZD se je število samoupravnih organov seveda še povečalo. Če so bile seje prej bolj občasne, so sedaj mnoge redno vsak mesec. Da bi omogočili vsem samoupravnim organom učinkovitejše delo, smo se odločili za ureditev sejne sobe.

Sejno sobo, ki je pred dvema tednoma že sprejela prve odbore, smo uredili v bivšem skladišču maziv ob novozgrajeni okrepčevalnici. Sejna soba še ni dokončno urejena. V nekaj dneh bomo namestili še zavese in nekaj slik. Če se bo na sejah kadilo, kot je sedanja praksa, bomo morali montirati odsesovalni ventilator. Na LIPI nam bodo do začetka marca izdelali mizo s pultom in 24 stoli, kar nas bo skupaj stalo 37.800,00 din.

V sejni sobi, ki bo lahko sprejela 24 ljudi, bomo lahko imeli seje delavskih svetov TOZD, odborov za medsebojna razmerja, sveta skupnih dejavnosti, seje delavskega sveta podjetja ter seje raznih družbenopolitičnih organizacij, sestanke razširjenega kolegija in podobno. Skupne seje vseh delavskih svetov TOZD in delavskega sveta podjetja pa bodo še vedno v mali dvorani doma kulture.

T. Kodrič

nančnim in organizacijskim: od nabav, določanja cen, regresov do zadolžitev osebja okrepčevalnice v zvezi z njihovim delom. Vse to kliče po ustreznem pravilniku o organizaciji in poslovanju okrepčevalnice, ki ga bo treba čimprej pripraviti in sprejeti. Morda bi to uredili v skupnem pravilniku o poslovanju doma kulture kot sedanjega in bodočega objekta družbenega standarda Tekstine.

G. Sinigoj

Spet bomo gradili

(Nadaljevanje s 1. strani)

4.500 din, potem bi porabili za en stanovanjski blok (7—8 stanovanj in 6 garsonjer) brez stroškov komunalno opremljenega zemljišča, (ki bi se prenesla v leto 1976) okrog 2.300—2.400 tisoč din. Preostalo: 800 tisoč — 1 milijon din pa bi lahko namenili za posojila za posebne gradnje, adaptacije in popravila.

Torej, kaže, da bomo v kratkem spet gradili, tako ali drugače. Razmislite, kako bi bilo najbolj prav uporabiti razpoložljiva sredstva glede na še neurejena stanovanjska vprašanja članov kolektiva.

G. Sinigoj

Sejem „MODA 75“

NOV USPEH

Od 20. do 26. januarja smo sodelovali na letošnjem sejmu »MODA — 75« na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Na »štandu« smo prikazali več novih karo vzorcev, dva nova artikla Ziga in Sergej iz efektnih prej, dva nova desena na art. Kora ter nekaj starejših desenov na Kori in Tjaši. Vsi deseni so bili iz kolekcije za pomlad — poletje 1975. Po lanskoletnem kpicu Ljubljanski zmaj nam je letos strokovna žirija dodelila diplomu Ljubljanski zmaj, in sicer za novost — artikel Kora. Ta artikel je sestavljen iz mešanice diolena, finega lanu in bombaža ter potiskan v modnih vzorcih.

O uspešnosti sejma ne bi mogli govoriti, ker se na sejmi vedno manj zaključuje in postajajo vse bolj oblika primerjanja, kaj je kdo novega pripravil in pokazal ter oblika poslovnih srečanj. Kupci namreč običajno vse proizvajalce na enem mestu, si ogledajo njihove novosti in prosijo za kolekcije artiklov, ki jih zanimajo. Za naročila se odločajo šele doma, ko prejmejo vse kolekcije in kupone in iz tkanin izdelajo že gotove modele. Nemalo je kupcev, ki se dokončno odločajo za naročilo tkanin šele, ko so modele že pokazali svojim kupcem, ali pa jih celo prodali. Vse bolj se namreč izogibajo riziku, da izdelkov iz tkanine, ki jo naročijo, ne bi prodali.

Kljub takemu načinu poslovanja smo prodali na sejmu »MODA — 75« 170.000 m tkanin z dobavnim rokom junij — oktober 1975. Opaziti pa je, da povpraševanje po tkaninah pada in da se zdalec ni tako, kot v celem preteklem letu. Zaradi izrednega povečanja cen tkanin v preteklem letu so tudi konfeksionarji pri nabavah previdnejši in ponovno povprašujejo po tkaninah iz cenejših surovin za cenejše delovne srajce.

Sejemska srečanja z našimi kupci smo uporabili tudi za izterjavo zapadlih terjatev. Uspeh pri izterjavah je bil minimalen, saj se vsi naši kupci pritožujejo nad svojimi kupci tako, kot mi nad njimi. Problem nelikvidnosti je iz dneva v dan bolj pereč in nam bo v bodoče, kot kaže, povzročal vedno več preglavic. Ena izmed oblik je sodna izterjava, ki smo se je že dosedaj posluževali pri kupcih s starejšimi terjatvami in ko vse druge oblike opominjanja in opozarjanja niso pomagale. To pa ne more postati naša splošna praksa, ker je večina kupcev zelo občutljiva na tako izterjavo in jih lahko izgubimo. Potrebno bo več obiskov pri kupcih, ker se je pokazalo že v dosedanji praksi, da so obiski poleg tožb najuspešnejša oblika izterjave zapadlih dolgov.

E. Krašna

Razpravljamo in odločamo o pomoči Kozjanskemu

Program OZK — konkretne in pomembne naloge

V prvih dneh novega, 1975. leta je osnovna organizacija zveze komunistov Tekstine sprejela poročilo o uresničevanju nove ustave v konkretni praksi, hkrati pa tudi programa dela, v katerem je dan poseben poudarek nalogam pri uveljavljanju politike gospodarske stabilizacije in seveda tudi nalogam pri nadaljnjem uresničevanju nove ustave.

Osnovna organizacija je sklenila, da za izvršitev nalog pri uveljavljanju politike gospodarske stabilizacije določi konkretne nosilce posameznih nalog in tudi določi rok izvršitve posamezne naloge.

Osnovna organizacija se je v svojem programu odločila za naslednje konkretne naloge, ki naj prispevajo k uveljavljanju politike gospodarske stabilizacije:

- ocena dosedanjega gospodarjenja
- priprava programa stabilizacijskih ukrepov in varčevanja
- analiza investicij in zalog
- ocena samoupravne povezanosti TOZD s podjetjem
- priprava razvojnih programov TOZD in podjetja in ocena že sprejetih programov modernizacije
- priprava in sprejem samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu

- priprava in sprejem samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov
- skrb za izvajanje družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov
- analiza zaloga iz uvoza in ocena potreb po uvozu
- ocena pogodbe Schulte-Dieckhoff o industrijski kooperaciji
- ocena negativnih pojavov, ki bi jih zasledili pri dosedanem delu.

Navedene naloge so dokaj konkretne, nekatere tudi zahtevne in obsežne.

Kot smo uvodoma omenili, je program osnovne organizacije zveze komunistov očističen nepotrebne besedičenja, v njem so navedene naloge, določeni nosilci nalog in postavljeni roki za izvršitev posameznih nalog.

Na koncu programa osnovne organizacije ZK je navedeno:

O vseh naštetih nalogah je treba zagotoviti takšne podatke, ki bodo delavcem razumljivi in bodo na podlagi le-teh odgovorno odločali.

Izvajanje sprejetih nalog po tem programu spremlja sekretariat osnovne organizacije ZK in osnovna organizacija ZK Tekstine.

Dodamo naj še, da je nekaj nalog iz programa že izvršenih, nekatere so izvajajo, nekaj pa je tudi takih, ki imajo rok izvršitve do konca leta 1975.

J. Praček

Martin Murn

Informiranje in komuniciranje v OZD

K pisanju me je vzpodbudilo nedavno posvetovanje o »tovarniških glasilih« v Kopru. Zbralo se je veliko predstavnikov »tovarniškega tiska« in ob poslušanju, kako lepo imajo to urejeno drugje, se človek kar zamisli: čeprav so težave tudi drugod glede dopisovanja, pa imajo ponekod tudi že dobro organizirane profesionalne službe za informiranje, glasila izhajajo redno — vsaj kot mesečniki. Poleg tega imajo v nekaterih organizacijah dobro organizirane tudi druge oblike informiranja. Tako so zadovoljni vsi vodilni po TOZD in oddelkih, da sami ali pa iz svoje sredine izberejo ljudi, ki so dolžni informirati delavce svojih oddelkov na rednih sestankih in sodelovati tudi pri drugih oblikah obveščanja.

Glasila so eno izmed temeljnih sredstev obveščanja in informiranja samoupravljavcev. Njihova prednost pred drugimi sredstvi obveščanja (radio, TV) je sorazmerno velik prostor; možnost, da se posamezna vprašanja temeljitje obravnavajo; dokumentiranje trditve; bralcu pomenljivo napisan vir, ki si ga lahko ogleda, kadar ima čas, ki ga lahko spet in spet prebira, se nanj sklicuje itd. Velikokrat pozabljamo za pomembnost tovarniškega časopisa; pa še več, spregledamo izredno pomembnost informiranja in komuniciranja v OZD. Ta pomembnost se kaže v uspešnosti in učinkovitosti celotne delovne organizacije, tako z gospodarskega kot socialnega vidika. Informiranje delavcev pa pomeni tudi temelj in potencialno možnost samoupravljajca, da participira pri odločanju — to je, da samoupravlja.

Komunikacije pomenijo za vsako OZD živčni sistem, in če tega ni, ni možno opraviti nobenega dela.

Vsaka organizacija in vsak socialni sistem sprejema in uporablja informacije. Organizacija sploh ne bi mogla delovati, če ne bi sprejemala, predelovala in posredovala informacij. Surovine, polizdelki, znanstveni dosežki in inovacije lahko prihajajo v organizacijo samo s pomočjo informacij in komunikacij. Prav tako je proizvodno možno prodajati samo s pomočjo izmenjave informacij.

Za delovno organizacijo je predvsem potrebno to, da se prilagaja spremembam v okolju in da izkorišča prednosti, ki jih okolje daje. To prilagajanje pa je možno in uspešno samo, če je organizacija dovolj obveščena o okolju in o tistem elementu okolja, ki jo najbolj ogroža (reclimo primer naše tovarne: potrebno je vedeti, kakšen je okus in kakšne so potrebe potroš-

nikov, kaj diktira svetovna moda, kakšne so novosti na področju tekstilne tehnologije, kaj in kako delajo naši neposredni konkurenti itd.).

Tudi kar se tiče notranjega dela organizacije, je to uspešno samo, če posamezniki in grupe izmenjujejo informacije. Odločanje in kvaliteta odločanja je možna samo na temelju informacij. Tudi nadzorstvo je v organizaciji mogoče izvajati samo ob posredovanju ustreznih informacij. Vodenje je možno in uspešno, če vodstveni kadri razpolagajo z informacijo in jih preko komunikacijskih kanalov posredujejo drugim grupam — posameznikom.

Obveščeno znotraj OZD igra veliko vlogo, posebno v sedanjem trenutku, ko gre za diferenciranje OZD na TOZD, po drugi strani pa ravno informiranje omogoča uspešno integracijo delov in celote in celote z okoljem. Čim bolj je organizacija odprt sistem, to se pravi, da ni zaprt med svoje meje, da ni toga in da izmenjuje veliko količino informacij z okoljem, tem laže in tem hitreje se prilagaja velikim spremembam in dogodkom v okolju. Na drugi strani pa so togi in zaprti sistemi z majhno izmenjavo informacij z okoljem vedno bolj ranljivi za udarce od zunaj, njihovo poslovanje je nagnjeno k veliki večjemu izžarevanju energije v prazno (entropiji). To pa pomeni velik zaviralni moment učinkovitosti kake OZD.

Ker pa so informacije in komunikacije tako zelo pomembne, ni vseeno, kako poteka ta komunikacijska mreža, to se pravi, kdo zbira in posreduje informacije, kakšne informacije in dokumente posreduje organizacija, koliko so te objektivne in resnične, oz. v kolikšni meri pride do popačenja sporočila na poti od tistega, ki sporočilo oddaja, do tistega, ki informacijo sprejme. Tu igra posebno vlogo sposobnost ljudi, ki komunikacije prevajajo in pa sposobnost ustreznega selekcioniranja množice podatkov in informacij.

Ne smemo pa prezreti še enega vidika informiranja oz. komuniciranja — tako imenovanega vertikalnega. Za kaj gre? Pri vertikalnem komuniciranju gre za komuniciranje med različnimi nivoji: med najvišjimi, tistimi z vodilnimi položaji in pa tistimi, ki so bolj na dnu hierarhične lestvice. O takem komuniciranju lahko zaenkrat rečemo, da je še preveč enodimenzionalno, to se pravi, da se že vedno najvažnejše odločitve v okviru organizacije sprejemajo v vodilnih krogih. Čeprav imajo vsi delavci formalne, to se pravi zakonite možnosti so-

delovanja pri odločanju, obstajajo ovire, ki preprečujejo, da bi to steklo kot piše v ustavi in kot je zamišljeno v ciljih socialistične družbe.

In kaj je glavna ovira? Nezanjanje, nezainteresiranost in pasivnost ljudi, včasih pa tudi strah. Če se vrnemo v naš kolektiv, kjer procentualno prevladuje ženska delovna sila, se ta ovira pokaže v še bolj pereči luči. Opravičljivo je le to, da igra ženska poleg vloge delavke, še vlogo gospodinje in matere in se zato teže družbeno angažira ter ji je življenje v njenem delovnem kolektivu bolj postanska stvar; toda vzroka in hkrati rešitve je treba iskati tudi drugje: kako pritegniti ljudi, kako jim omogočiti, da bi izkoristili svoje potencialne možnosti. Mislim, da bi prav politika ustreznega in učinkovitega informiranja ter dopolnilno izobraževanje preko sredstev informiranja v veliki meri rešilo ta problem. Če že imamo »Tekstilca« potem naj bi ta svoje poslanstvo čimbolje opravil. Prav gotovo si vsi želimo, da bi pogosteje izhajal, da bi v njem našli čimveč informacij o poslovanju podjetja, tako s področja proizvodnje, cen, finančnega poslovanja, kadrovske politike, socialne politike in medsebojnih odnosov. Da bi pa lahko uspešno sodelovali pri upravljanju podjetja, bi morali biti z dogodki seznanjeni pravočasno. Da bi lahko vplivali na odločitve, moramo, predno so sprejeta in zato, da bi bile sprejete, poznati njihovo vsebino, alternative in posledice. Mislim pa, da se v glasilu vse premalo piše o tem, kar še bo, torej o dogodkih, ki se šele bodo zgodili. V glavnem pišemo o tem, kar se je že zgodilo, kar je že preteklost. To je sicer tudi potrebno, vendar pa je to le ena stran dobrega obveščanja. Zgolj takšna usmeritev glasila pa ne omogoča, da bi se aktivno vključevali v samoupravne procese, kajti že sprejeta sklepe je težko spreminjati.

In kar se mi zdi najvažnejše je to, da bi se krog piscev povečal, da ne bi bili avtorji člankov vedno eni in isti — v glavnem so to vodilni delavci. Glasila naj bi se odprla tudi širšemu številu članov kolektiva, zlasti tistim, ki niso na vodilnih mestih, kajti ti velikokrat dogodke drugače ocenjujejo in vrednotijo. S tem, da bi pritegnili večji krog dopisnikov, bi omogočili tudi širjenje raznih »kvazij« in neresničnih informacij, ki se velikokrat širijo kot šušljanje in besedičenje.

Naj zaključim v želji, da bi se v prihodnje uresničilo vsaj nekaj predlogov, kar bi prav gotovo pripomoglo k izboljšanju razmer v našem kolektivu.

Povratek nelikvidnosti

(Nadaljevanje z 2. strani)

hodu. Prav pošastno se širi in pri tem ne prizanaša nobenemu podjetju, čeprav je skoraj pravilo, da prej zadene slaba podjetja kot dobra.

Nimam namena naštevati vseh vzrokov nelikvidnosti. Teh je mnogo. Navesti pa le moram glavnega, to je prekomerno naraščanje cen ali inflacija.

Tako se ciklično vrtimo v začaranem krogu: s povečanim denarnim obtokom preganjamo nelikvidnost, pri tem se po ekonomski logiki (zakonitosti) pojavi inflacija, kateri zopet pospešeno sledi nelikvidnost.

Inflacija sama po sebi ni vzrok nelikvidnosti, pač pa v pogojih inflacije povzroča nelikvidnost nepravilno obnašanje v gospodarskem prostoru tako s strani posameznikov, podjetij in v določenih primerih celotne družbe. Za kaj gre?

Ce ima podjetje npr. na 1000 din povprečno razpoložljivih denarnih sredstev 4000 din

vrednost prodanih in plačanih proizvodov v enoletnem obdobju, potem so se razpoložljiva denarna sredstva obrnila 4 krat. To pomeni, da traja ves poslovni proces od plačila za nabavo, preko zaloga surovin, nedovršene proizvodnje, gotovih izdelkov in terjatev do plačil za prodane proizvode 90 dni.

Ce se je zaradi povečanja cen materialu in storitvam, povečanja OD in drugih izdatkov, vrednost prodanih proizvodov povečala, na primer na 6.000 din, bi ob enaki hitrosti kroženja denarja na novo potrebovali 1.500 din razpoložljivih denarnih sredstev. Ce se sedaj razpoložljiva denarna sredstva ne povečajo (možnosti so ali s krediti, ali iz delitve dohodka), se mora povečati hitrost kroženja od 4 na 6 krat (6000 : 1000 = 6). To pa pomeni manjše zaloge (surovin, materiala, nedovršene proizvodnje in gotovih izdelkov) ter manjše terjatve, ali celo fizično manjši obseg proizvodnje, da bi vrednost ostala na prejšnji ravni.

In kaj je tu narobe v splošnem obnašanju?

Doseženi dohodek bi ob večji vrednosti prodanih proizvodov zaradi splošnega naraščanja cen in s tem dražjega poslovnega procesa moral služiti v celoti za kritje potrebnega povečanja razpoložljivih denarnih sredstev, šele ostanek, ki pa je praviloma rezultat produktivnosti, bi se smel uporabljati za druge namene, kot so:

- nove investicije,
- večanje družbenih prispevkov (splošno in družbeno porabo)
- naknadne delitve OD
- večje nabave surovin oz. večji obseg poslovanja,
- večje kreditiranje kupcev,
- večji družbeni standard in podobno.

Iz poznavanja razmer vsi dobro vemo, da je iz takih ali drugačnih razlogov naša splošna praksa drugačna.

Enkrat nas k drugačni praksi silijo nizki OD, enkrat visoki življenjski stroški, drugič spet zastarela oprema, pa izsiljevanje kupcev, prenekaterikrat tudi monopolistična obnašanja dobaviteljev in še vrsta okoliščin, ki se s tako ali drugačno težo pojavlja v vsaki gospodarski aktivnosti.

Tudi pri še tako dobrem in gospodar-

nem obnašanju pa lahko zaradi nelikvidnosti posamezno podjetje zaide v težave, preprosto zaradi tržnih razmer, n. pr.:

- če dobri in po obsegu prometa tudi veliki kupci ne plačujejo v rokih,
- če dobavitelji (zlasti privilegirani — brez konkurence in iz uvoza) zahtevajo plačila vnaprej.

V obeh primerih se hitrost kroženja denarja zmanjša (prej nastopi obveza plačila in kasneje sledi prejem denarja), pojavi se potreba po večjem obsegu denarnih sredstev. Ce v takemu primeru povečanja sredstev ni, se večajo obveze, manjša sposobnost plačevanja in več nelikvidnost.

Ceprav je v naši družbi zadnje čase na vseh nivojih vse večja težnja po urejanju razmer — odpravljanju negativnih pojavov, ne nazadnje tudi z institucijo medsebojnega dogovarjanja o cenah, drugih tržnih pogojih, delitvi dohodka in osebnih dohodkov itd., moramo sami poleg naporov za spremembo splošnih razmer, vlagati vse več truda in izboljšanje našega lastnega stanja.

V ta namen moramo vnesti v našo prakso več načrtnega dela s katerim bi dosegli ugodnejša razmerja med doseženimi poslovnimi rezultati in vezavo sredstev v posamezne elemente poslovnega procesa, (zaloge, stroške, terjatve, investicije in delitve). Ne nazadnje nas v to silijo tudi vedno večje pomanjkanje razpoložljivih denarnih sredstev in s tem postopno pojavljanje nelikvidnosti, ki je posledica:

- povečanja terjatev do kupcev in
- povečanja potreb po denarnih sredstvih zaradi povečanja cen.

V trinajstih mesecih so namreč terjatve narasle

- od 18.000.000 din v začetku leta 1974,
- na 38.000.000 din ob koncu januarja 1975,

pri čemer ni odveč podatek, da je v postopku izterjave celo v 140 primerih prišlo do tožb, medtem ko je bilo leto prej toženih le 62 kupcev (v glavnem pa vsi iz prejšnjega obdobja nelikvidnosti).

Iz povečane potrebe po obratnih sredstvih pa navajam poenostavljen izračun:

Ce bi pri povečanem obsegu vrednosti prodaje (realizacije) v preteklem letu za okroglo 5 milijard S din upoštevali 4x obračanje denarja (od nabave preko proizvodnje do plačane realizacije), bi morali povečati potrebna denarna sredstva (5 milj.: 4) za 1,25 milijarde S din. Dejansko pa se obratna sredstva niso povečala. To tudi ni bilo potrebno, saj uporabljamo podjetje ves presežek dohodka med letom kot obratna sredstva. Prave težave bodo zato nastale šele po izdelavi zaključnega računa za preteklo leto (ob koncu februarja), ko bo potrebno doseženi ostanek dohodka razdeliti na sklade in eventualne druge udeležence v delitvi (osebni dohodki, davki, prispevki, obveza združevanja sredstev ipd.).

Razumljivo je, da terja dana situacija v pogledu likvidnosti od vodilnih delavcev vse več naporov, usmerjenih na zmanjšanje terjatev do kupcev, dolžnost prav vsakega pa je, da po svojih močeh, na svojem delovnem mestu prispeva k smotnejši nabavi in porabi, angažiranju stroškov, vezavi zalog, skratka k učinkovitejšemu poslovanju, kar po svoje prispeva k boljši likvidnosti.

J. Skvarč

Med montažo novih brezčolničnih stavev švicarske firme Riiti

NAŠE STORITVE DRUGIM

Poleg osnovne domače proizvodnje opravljamo v podjetju tudi precej storitev za zunanje partnerje. Storitve opravljajo vse tri temeljne organizacije združenega dela.

Tako smo v letu 1974 v predilnici storitveno spredli naslednje količine preje:

- 197.423,60 kg Nm 27/1 Wpc za Madžarsko,
- 45.832,90 kg Nm 50/2 H za Induplati Jarše,
- 128.228,10 kg Nm 60/2 h za MIT Maribor

ter storitveno posukali nekaj preje za razne partnerje.

Ceprav v načelu predemo iz lastnih surovin, smo v lanskem letu šli na storitve predenja zaradi negativne situacije okrog oskrbe z bombažem ter neurejenih cen v prvem polletju. V letošnjem letu nam je naloga zmanjšati zaloge bombaža, zato vse bombažne preje predemo iz lastnih surovin. Edina storitev v letošnjem letu je predenje 190 ton preje Nm 50/2 JUPE za Dekorativno iz Ljubljane iz njenih surovin. To storitev smo sprejeli, ker je Dekorativna v času krize za vlakno kupila dovolj ustreznega vlakna, predenje iz naših surovin pa bi zahtevalo dodatne nabave vlaken in angažiranje sredstev.

V konfekciji so celotne kapacitete namenjene storitvam šivanja hlačnih nogavic. V preteklem letu je bilo sešitih in odpredljenih 17.754.854 hlačnih nogavic, kar predstavlja izvoz v višini milijarde starih din. Količine v letošnjem letu bi morale biti enake lanskim.

Sorazmerno mnogo storitev opravlja oplemenitilnica. Tu gre predvsem za storitve tiska, ki imajo namen boljše izkoriščati kapacitete. Predvsem smo se orientirali na tisk pletiv, ki zasedajo oba tiskarska

stroja, parilnik in vesno sušilnico, ne zasedajo pa sušilno-razpenjalnega stroja in bellnice, katerih kapacitete so omejene.

V letu 1974 smo za Pletenino in Dekorativno iz Ljubljane, Trio iz Obrovca, MTC iz Cakovca, celjsko Metko, zagrebški TKZ, Moravko iz Požarevca in Beti iz Metlike potiskali skupno 1.152.000 m raznih pletiv in tkanin, v pretežni meri pa pletiva.

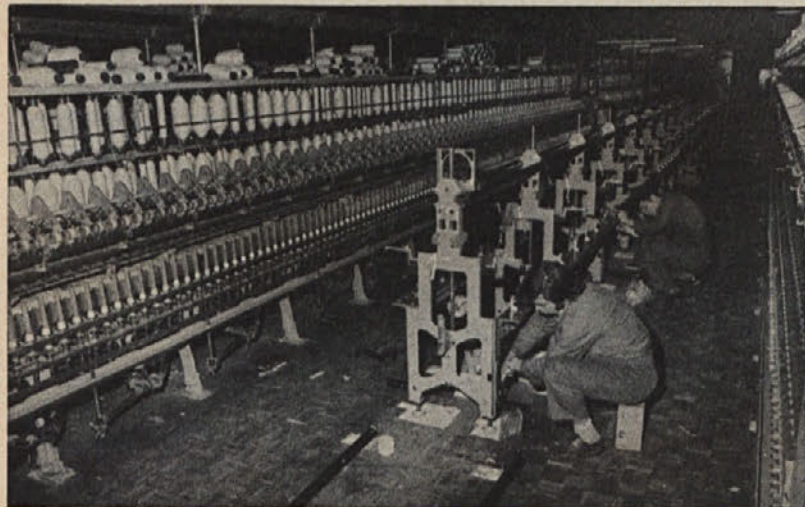
V letošnjem letu so planirane količine nekoliko višje in znašajo okrog 1.400.000 m. Sredi lanskega leta smo začeli storitveno barvati prejo Nm 50/2 SMPE. Mesečna količina je bila okrog 7000 kg. Tudi v letošnjem letu bomo za Dekorativno barvali. Količina bo odvisna od naših razpoložljivih kapacitet. Dekorativna je namreč pripravljena koristiti celotne naše odvišne kapacitete.

Zakaj storitve?

Omenili smo že, da s storitvami boljše izrabljamo razpoložljive kapacitete in s tem zmanjšujemo fiksne stroške, ki bi sicer padli na domačo proizvodnjo. S storitvijo konfekcioniranja ustvarjamo devize. Končno so cene storitvam take, da v normalnih okoliščinah omogočajo dobre zasluzke.

Ugotavljamo, da so storitve donosne, bolj pa bomo morali paziti, da ne bi preveč sovpadale z našo sezono, to je od septembra do konca aprila. Ce pri kvalitetno opravljenem tisku dobro zaslužimo, lahko pri nekvalitetnem hitro mnogo zgubimo, ker tiskamo izredno draga pletiva za kopalke in pižame. Bolj kot v prejšnjem letu bomo morali paziti na kvaliteto, saj smo v letu 1974 izgubili nekaj starih milijonov na račun reklamacij tiska.

T. Kodrič

V predilnici smo montirali novih pet prstančnih strojev, ki jih po licenci zahodnonemškega proizvajalca Zinser izdeluje tovarna Krušik iz Valjeva

— s fotoaparatom na proslavi - s fotoaparatom na proslavi - s fotoaparatom na proslavi —

Cprav se je proslava 25-letnice obnove tekstilne tradicije v Ajdovščini že precej odmaknila, ne bi bilo prav, če se ne bi v besedi in sliki še malo pomudili ob njej.

Program prireditev in akcij za proslavo srebrnega jubileja smo končali z osrednjo proslavo za vse člane kolektiva in vabljenе goste dne 28. novembra, s sprejemom poslovnih partnerjev dne 13. decembra in z razstavo o Tekstini z večernimi modnimi revijami v ajdovski galeriji od 8. do 15. decembra.

Pogled na zbrani kolektiv in vabljenе goste med proslavo. Med gosti na proslavi so bili tudi:

- tovarišica Vida Tomšič, članica predsedstva SR Slovenije in članica v našem mestu ustanovljene prve narodne vlade Slovenije,
- tovariš Marjan Lenarčič, član izvršnega sveta skupščine SR Slovenije,
- tovariš Igor Uršič, član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS,
- tovariš Dušan Šinigoj, član izvršnega odbora republiške konference SZDL Slovenije,
- tovariš Jože Sintič, sekretar republiške sindikalne konference delavcev tekstilne in usnjarske industrije Slovenije,
- tovariš Miha Ravnik, sekretar medobčinskega komiteja ZKS,
- tovariš Stojan Makovec, delegat našega območja v zvezni skupščini,
- predstavniki občinske skupščine, družbenopolitičnih, delovnih in drugih organizacij iz Ajdovščine in drugi gostje.

Na proslavi je bilo tudi veliko naših nekdanjih članov kolektiva, med njimi tudi prvi in dolgoletni direktor našega podjetja tovariš Pavle Kamenšek in bivši direktor podjetja tovariš Dušan Goltes.

Slavnostni govorniki na proslavi so bili tovarišica Vida Tomšičeva, članica predsedstva SR Slovenije...

... tovariš Grozdan Šinigoj, direktor podjetja...

... in tovarišica Marija Gruborović, delavka iz TOZD tkalnica — oplemenitilnica

Vsi 25-letniki in drugi zaslužni člani kolektiva so bili za svoje prizadevno in dolgoletno delo nagrajeni s spominskimi kristalnimi vazami. Priznanje je bilo podeljeno tudi prvemu direktorju tovarne tovarišu Pavletu Kamenšku.

Prijetna modna revija je bila »stodstotno« naša: od tkanin do kreacij, izdelave modelov, režije in, kajpada, tudi manekenk in manekenov.

Slavnostni del proslave je končal pevski zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine pod vodstvom dirigenta Klavdija Koločinja, ki je tudi tokrat ogrel poslušalce. Fotografij z zabavnega dela pa ni, ker se je fotografu utrgal film ali pa ustavil čas za izdelavo fotografij.

Vso dvorano je spravljal v smeh, ki je šel vsem od srca, prva »dama« jugoslovanskega humorja Nela Eržišnikova, ali Marica z metlo, ki pa je želela biti v Ajdovščini »tovarišica humorja«, pa ne vemo, ali za šalo ali zares.

Spored je povezoval naš domači »konferansje« Niko Ličen, ki je vskočil res zadnje minuto, a je svoje delo opravil zelo dobro in mu celo Marica Hrdalo ni mogla do živga.

črne pike s proslave

Cetudi smo srečno zvozili program osrednje proslave in so bili člani kolektiva na splošno zadovoljni z njo, pa ni šlo brez spodsrljajev, nerodnosti in zamer.

Tako je ugotavljal tudi pripravljalni odbor, ki se je sestel po proslavi, da bi analiziral uspehe in neuspehe priprav in potek osrednje proslave. Omenimo na kratko le glavne pomanjkljivosti (da jih ne bi v prihodnje ponavljali in da bi se opravičili tistim, ki so jih spodsrljali prizadeli):

- Datum proslave je bil izbran neprimerno, pred samim dnevom republike, kar zlasti vpliva na udeležbo družbenopolitičnih delavcev, ki so v takih dneh močno angažirani z udeležbo na raznih proslavah in otvoritvah.
- Vabila na proslavo so bila izdelana in razposlana prepozno. Pozni smo bili tudi z izdelavo seznama vabljenih gostov.
- Sepal je ceremonial proslave, zlasti pri sprejemu gostov. Ves spored proslave (scenarij) bi moral biti še podrobneje napisan in njegova vsebina pred proslavo znana vsem, ki so kakorkoli vodili spored ali nastopali v njem. Najhuje je bilo, da ni pravočasno prispel napovedovalec in je to nalogo moral v zadnjem trenutku prevzeti član našega kolektiva. Tudi humoristka je prišla v zadnjem trenutku in tako v svoj program ni mogla več vključiti problematike iz tovarne.
- Udeleženci proslave na koncu dvorane so se pozneje pritoževali na slabo ozvočenje.
- Najtemnejšo senco na proslavo je prav gotovo vrglo klepetanje v zadnjem delu dvorane med slavnostnimi govori.
- Spominske vaze zaradi poznega naročila in nesporazuma pri nabavi niso bile takšne, kakršne smo predvideli.
- Pevski zbor bi morali razporediti v novo okrepčevalnico, da bi lahko pred večerjo in po njej zapel še nekaj pesmi.
- Jubilanti — delavci, ki delajo nepretrgoma po deset in več let v podjetju so bili, ker je bila tradicionalna slavnost vključena v glavno proslavo, prikrajšani za vsakoletno pozornost. Če že ni bilo prostora, da bi bili vsi jublanti razporejeni k večerji v novi okrepčevalnici, bi morali biti tja povabljeni vsaj 25-letniki in sedeti pri slavnostni mizi za goste.

Upajmo, da se bomo iz teh in še drugih ugotovljenih napak in pomanjkljivosti česa naučili in jih ne ponovili ob 30-letnici Tekstine oziroma še prej ob 150-letnici ustanovitve najstarejšega obrata slovenske in s tem jugoslovanske tekstilne industrije — ajdovske predilnice leta 1826.

G. Šinigoj

črne pike s proslave

Odprli smo tovarno občanom Naval obiskovalcev

V petih urah je prišlo v tovarno preko 3500 obiskovalcev!

V programu prireditev ob 25-letnici podjetja smo predvideli tudi ogled tovarne za občane. Organizirali smo ga na nedeljo 15. decembra lani.

Računali smo na obisk 800 — 1000 ljudi in ustrezno temu določili čas obiska in redno obratovanje tovarne od 8. do 12. ure in 20 članov kolektiva za strokovno vodenje manjših skupin obiskovalcev.

Obisk pa je nekajkrat preseegal naša pričakovanja. V tovarno se je polnih pet ur zlivala nepretrgana reka obiskovalcev, vodenje po skupinah kljub »okrepitvam« skupine vodnikov, ni bilo mogoče. Se nikoli doslej ni bilo na tem mestu zbranih toliko ljudi in vozil. Vsa okolica tovarne tja do skladišč Mlinotesta, novega objekta Primorja in daleč po cesti proti Ustjam je bila do zadnjega kotička zasedena z avtomobili. Pogled na to je bil resnično enkrat in škoda, da naša

»fotokronika« za ta dan ni bila pripravljena.

Nedelja, 15. decembra lani, je morala biti za vsakega tekstilca, ki se je kot delavec pri stroju, vodnik ali obiskovalec znašel v tovarni, lep in nepozaben dan. Pomenil nam je ure pozornosti, zanimanja in pohval velikega števila obiskovalcev in tako iskreno in enodušno izražena priznanja našim uspehom vseh, ki samo nekaj let niso bili v tovarni.

In ne nazadnje: Tovarna končno ni last samo našega kolektiva, last nas vseh je in če ljudi zanima (in ta obisk je pokazal, da jih), kako delamo in kaj smo dosegli, potem je prav, da od časa do časa odpremo vrata tovarne sodelavcem z Lipe, Fructala, Primorja . . ., upokojencem, prosvetnim delavcem, vojakom in šolarjem, kmetovalcem in vsem ljudem, ki jih zanima naša tovarna in naše delo in vidijo v njem del naših in svojih skupnih prizadevanj, da bi še hitreje napredovali. G. Sinigoj

Direktor podjetja pozdravlja naše poslovne partnerje in jim govori o razvoju ter uspehih podjetja pred odhodom na ogled tovarne

Začetek gradnje skladiščne hale

Ob koncu januarja so delavci Primorja začeli gradnjo skladiščne hale za predilnico. Skladišče bo imelo 1000 m² uporabne površine. SGP Primorje bo opravilo vsa zemeljska in betonska dela, uredilo kanalizacijo ter dobavilo in montiralo vse montažne betonske elemente. Vrednost vseh del znaša 1.419.560,00 din in morajo biti po pogodbi opravljena do konca aprila. Vsa morebitna dodatna dela nam bo Primorje posebej zaračunalo. Cene so izračunane na bazi septembrskih normativov. V primeru sprememb cen materiala in storitev ima Primorje pravico dogovorjene cene spremeniti.

Vsa drobna zidarska in obrtniška dela, kot so kleparska, krovna, ključavničarska, mizarska in steklarska dela bomo opravili v sode-

lovanju s Splošnim kovinskim podjetjem in v lastni režiji. Liti asfalt nam bo izdelalo podjetje Slovenija ceste. Instalacijo elektrike in strelovoda bo opravilo IMP iz Ljubljane.

Če se bo Primorje držalo pogodbenega roka, bi moralo biti skladišče vseljivo v začetku junija.

Novo skladišče, ki bo služilo za skladišče medfazne zaloge preje, pripravljene za prodajo, skladiščne cevke in drugega embalažnega materiala ter kot dodatno skladišče surovin, bo v veliki meri rešilo kritično pomanjkanje skladiščnega prostora v celotnem podjetju. Odpadel bo drag in zamuden transport preje med predilnico in kolesarnico.

T. Kodrič

Uspela razstava o Tekstini

Izredno okolje ajdovske galerije. — Bo razstava z modnimi revijami postala tradicionalna?

Vrsto prireditev ob 25-letnici obnove tekstilne industrije v Ajdovščini smo končali z razstavo o Tekstini v ajdovski galeriji.

Skromno, a po pogostih ocenah obiskovalcev zanimivo in z okusom pripravljeno razstavo smo obogatili z večernimi modnimi revijami za občinstvo. Nikoli ni na njih ostal nezaseden niti en sam stol in naši domiselni modeli ter naše prikupne (tudi to oceno občinstva, in kajpada tudi svojo, moram zapisati) manekenke so krepko ogrevale dlani obiskovalcem.

Prodajnemu sektorju gre vse priznanje za to uspelo razstavo in revije. Posebej pa moramo pohvaliti prodajnega referenta tov. Lična in modno kreatorko tov. Sarkičevo za pripravo in vodenje modnih revij.

Uspeh in obiskanost razstave in revij sta pokazala, da bi kazalo podobne prireditve organizirati vasko leto in z njimi prikazati novosti in dosežke Tekstine v zadnjem letu, zlasti seveda vsakokratno najnovejšo kolekcijo.

Na koncu še tole: Morda je komu izmed klenih Ajdovcev pomenila taka prireditev v galeriji onečasne »kulturnega hrama«, mi pa smo, tudi če povsem odmislimo svojo poslovno, trdno prepričani, da bi razstavi in revijam ne mogli najti primernejšega okolja. Menimo, da je ta prireditev samo potrdila mnogostransko uporabnost tega čudovitega prostora, kot je tudi želi razviti njen ravnatelj akademski slikar Danilo Jejčič, kateremu dolgujemo tudi ob tej priložnosti zahvalo za pomoč in razumevanje pri postavitvi razstave.

G. Sinigoj

Bliža se 8. marec

Kako bomo praznovali?

Ob 8. marcu želimo dostojno počastiti v krogu kolektiva naše marljive sodelavke. Vse, kar bo storjenega, bo le skromna oddolžitve za to, kar matere — žene — dekleta dan za dnem, ponoči in podnevi, v tovarni in doma ustvarjajo z delom svojih pridnih rok.

Kako bomo slavili?

O tem boste odločale ve!

Ali naj dosedanji način postane tradicija ali želite vaš dan doživeti drugače?

Kako? Svoje želje boste izrazile, ko boste izpolnjevale anketne liste. Skušali bomo vaše želje izpolniti na način, kakršnega bo želela večina žena.

S. Zorč

Koliko nas je

Konec preteklega leta je bilo v podjetju zaposlenih skupno 875 delavcev, in sicer:

- v TOZD predilnica — 316
- v TOZD tkalnica — plemenitilnica — 239, od teh:
  - v tkalnici — 157
  - v oplemenitilnici — 82
- v TOZD konfekcija — 173
- v DSSD — 147, od teh:
  - v vzdrževalnih dejavnostih — 147
  - v strokovnih službah — 100

Med letom 1974 se je število delavcev zmanjšalo za 28 v primerjavi s koncem leta 1973, to pa zaradi zamenjave stare strojne opreme v predilnici in tkalnici z modernejšo, ki za posluževanje rabi manj ljudi, in zaradi delnega zmanjšanja proizvodnje v konfekciji.

G. Kranjc

Izplačila OD na hranilne knjižice

Trije rekordi tekstilcev

Prvi v občini smo po začetku izplačevanja osebnih dohodkov preko hranilnih knjižic, po skupnem privarčevanem znesku in po znesku na posameznika.

Odkar smo se jeseni 1972. leta odločili za način izplačila osebnih dohodkov preko hranilnih knjižic, smo člani našega kolektiva privarčevali skoraj pol milijarde starih dinarjev. Stanje teh sredstev pri novogoriški podružnici Ljubljanske banke je dne 20. januarja znašalo 4.760.000 din. To pomeni znesek dveh in pol neto mesečnih izplačil osebnih dohodkov vseh zaposlenih v Tekstini. To je uspeh, ki ga nismo pričakovali niti najbolj goreči zagovorniki novega načina izplačil osebnih dohodkov. Se ob sedanjem uspehu še spominjamo, koliko pomislekov in odpora je bilo ob tej »novotariji«? Med nasprotovanji je bilo najpogosteje slišati mnenje, češ kaj bomo varčevali ob tako nizkih osebnih

dohodkih, saj še »za sproti« ne zaslužimo. In ob tedanjih dohodkih je bilo v tem veliko resnice. Prav zato pa je uspeh delavcev Tekstine še toliko večji.

Ni namen tega zapisa, da bi razpravljali o koristnosti organiziranega varčevanja za družbo in posameznika. V glavnem vsi vemo, da denar največ pomeni in daje, če je v obtoku in se v njem čimvečkrat obrne in da tako tudi največ ohrani na svoji veljavi. Lahko torej rečemo, da če bi vsi v vsem tako varčevali doma in na delovnem mestu, kot smo tekstilci s svojimi osebnimi dohodki, bi imeli bistveno boljše stanje glede likvidnosti, inflacije in vrednosti dinarja.

G. Sinigoj

stran mladih stran mladih stran

ZMS-značilnosti nove organizacije

9. kongres ZSMS (zveza socialistične mladine Slovenije) je sprejel usmeritev, da mora nova organizacija mladine postati enotno, učinkovito razredno gibanje mladih ljudi, ki bo sposobno uveljavljati novo vsebino aktivnosti. Prav tako se mora ZSM, kot družbenopolitična organizacija zavedati svoje družbene funkcije pri aktivnem vključevanju mladih ljudi v graditev samoupravnih socialističnih odnosov, ki bodo resnično zagotavljali vse večji vpliv delovnih ljudi in med njimi še posebej mladine, na vse odločitve družbe. To je cilj reorganizacije mladih, ki stremi za nadaljnjo in razvojno graditev organizacije. Reorganizacija ZSM ni in ne more biti enkratni poseg, ki ga je možno uspešno ali neuspešno opraviti, ampak je stalen proces spreminjanja in prilagajanja organizacije vsakodnevni družbeni odnosom in mladim ljudem, skratka sredinam, kjer deluje. Mladi ljudje se v okviru organizacije organizirajo v vseh sredinah, kjer delajo in živijo in tako izražajo konkretne ekonomske, socialne in politične interese.

Vsebinsko in način dela ZSM opredeljujejo člani ZSM s programom ter ga uresničujejo preko svojih delegatov. Delegati so dolžni, da pri svojem delu v organih, v katere so delegirani, aktivno delujejo in tako zastopajo svojo organizacijo.

Člani organizacije in organi ZSM so dolžni uresničevati odločitve, ki so jih sprejeli na svojih sestankih ter izvrševati naloge, ki jim jih posredujejo organi ZSM. To je tudi merilo odgovornosti vsakega člana organizacije ZSM.

Z novo opredelitvijo in organiziranostjo moramo doseči, da bo nova ZSM resnično zagotavljala v samoupravni socialistični usmeritvi mladih idejno enotnost na poziciji razrednega boja in politike ZK, kar pomeni združevanje vse napredne socialistično usmerjene mladine.

Se ena posebnost nove organizacije je v tem, da je treba osnovne organizacije ustanoviti v TOZD in jih programsko in akcijsko vtakati v

osnovne organizacije sindikata. Tako se interesi mladih v TOZD oblikujejo in izražajo v osnovni organizaciji zveze socialistične mladine, hkrati pa uresničujejo in izražajo tudi znotraj sindikata.

Iz tega stališča si razlagamo, da delavskega razreda ni mogoče deliti na dva dela, na stare in mlade, ampak je v vseh družbenopolitičnih organizacijah, v katerih nastopa, enotno organiziran. Tako je tudi mladinska problematika skupna celotnemu delavskemu razredu.

To so bistvene značilnosti nove organizacije ZSM za mlade delavce. Ustrežno temu sledi še nova organiziranost mladih kmetov, mladine v krajevni skupnosti, študentov in šolske mladine.

Delo mladih v TOZD
Ker je naša OZD konstituirana po TOZD, je prav, da spregovorim malo o delu in samem organiziranju mladih v TOZD. Člani ZSM se organizirajo v osnovne organizacije, v katerih uresničujejo svoje statutarne pravice in dolžnosti. Osnovna organizacija mora vključevati najmanj deset članov. Taka organiziranost je potrebna tudi pri nas. Kot vemo, je sindikat že tako organiziran in vzporedno s sindikatom se moramo organizirati tudi mladi. Osnovna organizacija v vsaki TOZD bi imela svoje vodstvo v obliki predsedstva. Predsedstvo imenuje predsednika, sekretarja in blagajnika.

Predsednik in sekretar organizirata delo organizacije in vse oblike delovanja za uresničevanje sprejetih sklepov in stališč. Blagajnik mora voditi evidenco o plačevanju članarine. Članarina bo obvezna za vsakega člana ZSM. Članarina bi se odtegovala izplačilu osebnih dohodkov. Osnovna organizacija se bo samofinancirala, članarina pa bo samo del sredstev, s katerimi bo organizacija razpolagala, drugi del pa ji bodo prispevale TOZD glede na program in osnutek dela, ki ga pripravijo osnovna organizacija ZSM. Prav je, da spregovorimo malo o samem programu dela. To je še toliko bolj nujno zato, ker nas učijo dosedanje izkušnje o pa-

sivnem delu in formalnem obstoju naše mladinske organizacije. Mislim, da bi morali v koncept programa dela vnesti naslednja osnovna področja naše aktivnosti:

- osveščenost in vključevanje mladih v OZD;
- samoupravljanja v TOZD;
- kadrovska politika;
- socialna politika;
- štipendiranje in skrb za vajence;
- stanovanjska problematika mladih;
- telesna kultura, šport in rekreacija;
- dodatno izobraževanje mladih;
- idejnopolitično delo in kultura;
- razne akcije, zlasti prostovoljno delo pri zgraditvi raznih športnih objektov, o katerih že dolgo govorimo.

Tak program bi bil sprejemljiv tudi za druge družbenopolitične organizacije v podjetju. Tako bi nam bila podpora verjetno zagotovljena, seveda pa ne bi smelo ostati samo pri napisanem programu, ampak bi se morali lotiti konkretnih akcij in dela. Ker je v naši OZD toliko mladih, nam je vsaj kvantitativno zagotovljena možnost, da bi tak program uspešno izpeljali.

Vendar to ni dovolj, kajti opaža se še zmeraj nezainteresiranost, pasivnost in premalo resnosti za tako delo. Čeprav so nam dane vse možnosti, jih premalo izkoriščamo ne zavedamo se, da bi aktivno delo pomenilo uspešen vstop v bodočnost.

Da bi te slabosti v našem kolektivu odpravili, se moramo mladi resno organizirati in pričeti s svojim delom. Iz vsega tega bi na koncu povzel dve osnovni nalogi, ki pravzaprav opredeljujeta funkcijo naše nove organizacije in se morata tudi jasno odražati v samem programu dela, in sicer:

1. organizacija in mobilizacija mladih pri reševanju naših osnovnih življenjskih problemov;
2. borba za samoupravne odnose in za čimvečjo produktivnost dela, boljše pogoje in način dela v TOZD.

M. Murn

Ob 8. februarju- SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Slovenski kulturni praznik je neposredno povezan z dnem, ko je umrl naš največji slovenski pesnik.

Vsebinsko pesmi, s katero se srečujemo v njegovih delih, se je mogla izoblikovati samo v duši pesnika, ki je sicer zrastle iz osrčja naroda, a je v plemenitem hotenju globoko občutil ne samo usodo rojakov, temveč usodo vsakega naroda, vsakega človeka in kot tak hotel zbrisati krivice z vsega zatiranega in ponižanega sveta.

Kako globoke misli velikega pesnika, ki ga je svetu dal majhen narod! Narod, ki si je dolga stoletja goreče želel svobode, neodvisnosti, samostojnosti. Vse to si je ta njegov narod izbojeval v dolgih letih krvavih uporov in divjaških vojn. Prešeren pa v svoji širokogrudnosti ni želel svobode samo svojemu narodu, želel je, da bi »prepir iz sveta bil pregnan«. Kako žalostno in vendar resnično je, da je pesnik v času, ko je človek komaj zakorakal v svet tehnike, globokomno izrazil svoje hotenje, svoje prepričanje in kako žalostno je, da danes, več kot sto let po tem, da danes, ko je človek s svojo bistroumnostjo osvojil vesolje, še ni utegnil dojeti besed ki so jih svetu dajali Prešeren in drugi polanci miru.

Toda Prešeren ni posegal le v politična vprašanja svojega naroda. Še kako je vedel, da je narodu potrebna tudi duhovna izobrazba. Njegov misli so padle na rodovitna tla. Slovenska

zemlja je rodila Prešernu naslednike, ki so izražali svoja čustva in svetovne dogodke ne le v verzih, ampak tudi v nevezani besedi. Njihova dela so jasna slika zgodovinskega razvoja slovenske zemlje in njenega naroda, katerega življenjska pot je bila neposredno vezana tudi na svetovne dogodke.

Skoda je, da po takih knjigah ne segamo bolj množično, saj so na razpolago tudi v naši knjižnici. Poleg naših domačih avtorjev pa najdemo tu še mnoge književnike iz tuje literature, vendar tudi povpraševanje po teh ni zadovoljivo, če pomislimo, da tovarna zaposluje skoraj 900 ljudi. Kje je iskati vzrok tako majhnemu številu bralcev? Mogoče tudi v tem, da so v knjižnici na razpolago vedno iste knjige, katerih stil pa ustreza le ožjemu krogu bralcev. Zahtevnejši bralci prav gotovo ne bodo segali po romanah, ki so sicer lepo bralni, ampak se bodo raje poglabili v kako težje delo, ob katerem bodo lahko razmišljali tudi še potem, ko bodo obrnili zadnje stran.

Krivično bi bilo, če bi ob slovenskem kulturnem prazniku ne napisali še nekaj o glasbeni in dramski umetnosti. Tudi ti dve zvrsti umetnosti izpovedujeta določene misli, vendar na drugačen način. Da bi se поблиže spoznali še z njima, so v ajdovski občini organizirali razna gledališka in glasbena gostovanja.

Tekstina je kupila 30 abonmajev za ogled

dramskih in 15 abonmajev za ogled glasbenih predstav. Za abonma lahko zaprosi vsak delavec, ki želi na predstavo, vendar pa ga mora po predstavi vrniti. Kljub temu, da je vstopnica, ki jo tako dobimo, za nas zastoj, večsah še ostane v predalu kakšna neizkoriščena. Želeli

Neusahljivi studenec

Slovinci že dolgo zajemamo iz studenca človečnosti, ki se imenuje France Prešeren. Najbrž ne bomo nikoli do kraja dognali, kaj vse je skrtega v njem. Edino življenje, v katerem zmeraj potrebujemo človečnost, nam bo kot doslej odkrivalo dragulj za draguljem — ne da bi se kdaj mogli dokopati do dna.

Beno Zupančič, slovenski pisatelj in politični delavec

bi, da bi bilo tudi za tovrstne prireditve med kolektivom večje zanimanje, ne le tistih, ki vstopnico dobijo zastoj, ampak tudi tistih, ki morajo zanjo odšteti nekaj denarja. Če primerjamo denar s tem, kar od take predstave odnesemo, vidimo, da je to res majhna vsota.

Res je tudi, da dolgo tega v Ajdovščini nismo imeli, vendar pa bi bilo zmotno misliti, da tega tudi ne bi bilo treba. Potreben pa bo še čas, preden bomo spoznali, za kaj smo bili tu v majhnem mestu prikrajšani in nam bo tovrstna zabava, če lahko tako rečem, postala vsakdanja potreba. Če danes še ni tako, ne smemo vztrajati na tem, da bo tako ostalo tudi v prihodnje.

Z. Ukmar

Kdaj državna odlikovanja?

Običaj je, da se ob pomembnih delovnih in drugih jubilejih predlaga nekaj najzaslužnejših, zlasti pa samoupravljalsko in družbenopolitično angažiranih članov kolektiva, da bi prejeli tudi državno odlikovanje, ki ga podeljuje predsednik republike. V jubilejnem letu — 25-letnici podjetja — je bilo tudi z naše tovarne danih nekaj predlogov za državna odlikovanja.

Kot vemo, do odsrednje proslave 25-letnice podjetja, odlikovanja niso prišla in tudi ko to pišemo jih še ni, kljub večkratni intervenciji pri pristojni službi občinske skupščine. Res pa je, da je pot, oziroma postopek predlaganja kandidata za državna odlikovanja dokaj zahteven in dolgotrajen. Poteka nekako takole:

Predlog kandidatov za odlikovanja podajo posebne komisije. Predlogi se podajo na posebnih obrazcih, kjer je treba navesti vse pomembne podatke o predlaganem kandidatu.

Predlogi gredo na občinsko komisijo za od-

likovanja, ki o vsakem kandidatu razpravlja in sklepa.

Predloge, s katerimi soglašajo občinska komisija za odlikovanja, leta posreduje republiški komisiji za odlikovanja. Tudi ta komisija ponovno preveri vse podatke, ki so navedeni za posamezne kandidate in podatke o predlogih primerja s podatki iz svoje evidence. Končno gre predlog iz republike k zvezni komisiji za odlikovanja.

Po trditvah odgovornih pri SO Ajdovščina so sedaj predlogi kandidatov za državna odlikovanja z naše tovarne pred zvezno komisijo za državna odlikovanja.

Podeljena odlikovanja gredo po isti poti nazaj, torej na republiško komisijo, nato v pristojno občino in končno do posameznega kandidata oziroma nosilca državnega odlikovanja. Upajmo, da bomo do prihodnje številke vedeli o tem kaj več povedati.

J. Praček

Jedilnica ni kadilnica

Nikotin, ki ga pridobivajo iz listov tobaka, že v majhnih količinah močno učinkuje na telo in možgane, zvišuje utrip in krvni pritisk. Nikotin je močno mamilo. Ljudje ga v glavnem uživajo v obliki kajenja tobaka. Nikotin v tobaku pa ima močne narkotične učinke. V katranu cigaretnih ogorkov še niso našli snovi, ki povzročajo raka, večja smrtnost med kadilci pa je statistično dokazana. Lahko bi rekli, da je kajenje ugleden in zanesljiv način samomora. Vsekakor pa lahko potrjujemo zvezo med kajenjem in pljučnim rakom ter drugimi boleznimi.

Človek — nekadilec, ki sedi v zakajenem prostoru vdihne toliko cigaretnega dima, kakor da bi sam pokadil cigareto. Iz tega vidimo, da je jedilnica dokaj neprimeren prostor za kajenje, predvsem še, če pomislimo na to, da pride dim tudi do hrane.

Problem kajenja v naši tovarni še ni rešen in mogoče bomo v prihodnosti zanj našli ustrežnejšo rešitev, nikakor pa bi to ne smela biti jedilnica.

Z. Ukmar

NOVA RUBRIKA

Dobra slovenščina za nemarne Slovence

Če v svoji skrbi za lepo materinščino kdaj opozoriš na preveliko pačenje in maličenje jezika, največkrat dobiš nazaj užaljenost ali pa odgovor, češ kaj je to važno, glavno je, da se razumemo.

No, prav, pa se razumimo v vsem! Morda tudi v tem, da je znanje materinega jezika, zlasti za tistega, ki ga v pisani obliki uporablja v vsakdanjem življenju in v službi, del njegove kulture. Žal pa nas je lukenj v tem delu našega znanja veliko manj (ali pa sploh nič) sram, kot pa pomanjkljivosti v drugih oblikah družbenega obnašanja. Recimo: če bi ne poznali ali bi ignorirali utečena pravila o dajanju prednosti ženski ali starejšim, bi nam rekli: glej ga, robavska; ali če bi stenodaktilografka pisala dopis brez linije ali pa končala na zadnjem milimetru papirja, bi ji vsi znali reči: joj, kako je nemarna (no, da — v našem lepem jeziku bi ji rekli »šlampasta«) itd.

Če pa kdo lepo slovensko piše: »glasom vašega dopisa vam pošljamo«, ali »topogledno smo proučili (predvsem topo:) in bomo tozadevno ukrepali«, ali »v svrhu zadostitve vašim potrebam«, pa spet »v kolikor ne odgovorite v par dneh«, ali sporoča, da »predstava prične ob 17. uri«, ali piše o »omalovaževanju prizadevanj« in »ispravnosti postrojenj« nas prav malo moti in še zavemo se ne, da imamo opravka s slabim bontonom piščega človeka.

Pomlad prihaja...

Ali res?

Nihče nima tako dolgega letnega in zimskega spanja, kakor naša »samoupravna delavska kontrola«.

Upali smo in verjeli smo, da smo zbrali najboljše med najboljšimi, najsposobnejše. S seminarjem v Radencih so dobili predsedniki podlago za svoje delo. Kaj je bilo do sedaj storjenega? Nič! Mar ni škoda denarja?

Ali bo potrebna »nadkontrola«, da bo zbudila »zaspance« in ugotovljala vzroke za nedelo?

Nekaj ni tako, kot bi moralo biti. Kakšne obračune svojega »dela« bodo komisije s predsedniki na čelu polagale zborom delavcev, kar so dolžni storiti dvakrat na leto?

Smo se mar zmotili in izbrali na zborih delavcev nesposobne?

Odgovor je potreben na zborih delavcev n to čimprej.

S. Zorč

Nekaj pa jih je še ostalo takih, ki jih tako maličenje lepe slovenščine moti. Med njimi tudi vašega urednika. Zato bo v prihodnje v vsaki številki Tekstilca skušal pregnati kako vsiljivo spako z jezika »piščočih tekstilcev«. Seveda ne bo prostora za široke razlage, zakaj kak izraz ali zveza ni dobra, ampak bomo le povedali kako se n. pr. »ispravnosti«, »brezjam«, »šacometriji«, »grafjerjem« in »ostalim tozadevnim« spakam reče po slovensko, seveda »v kolikor« ste za to, da uvedemo tako rubriko.

Morebitnih vaših vprašanj o jeziku in slovnici pa bom še posebej vesel.

Vaš urednik

PREDLOG

Avtorski honorarji za sodelavce Tekstilca

V vseh letih izhajanja našega glasila nismo honorirali prispevkov dopisnikov in dela uredniškega lista. Pred tremi leti je delavski svet sicer sprejel sklep o priznavanju honorarjev, vendar si sodelavci nismo obračunali priznanih honorarjev.

Kolikor nam je znano, je sedaj naše glasilo edino, ki izhaja z nehonoriranimi prispevki.

Ko je uredniški odbor skupaj s predstavniki družbenopolitičnih organizacij v podjetju pred kratkim razpravljal o načinih za razširitev kroga dopisnikov, je sklenil predlagati delavskim svetom, da sprejmejo sklep o uvedbi avtorskih honorarjev za sodelavce tovarniškega glasila.

Kot osnovo za višino honorarjev uredniški odbor predlaga sprejetje cenika honorarjev, ki ga je z namenom, da se poenotijo avtorski honorarji, julija lani sprejela sekcija novinarjev in urednikov glasil delovnih kolektivov Primorske pri Društvu novinarjev Slovenije. Predlog objavljamo v celoti in nespremenjen in prosimo za morebitne pripombe in predloge, preden bi ga kot končni predlog dali v razpravo in sklepanje delavskim svetom.

Merilo za ocenjevanje je vrstica članka z vsemi vmesnimi praznimi prostori (11 — 12 clic).

Za vse vrste prispevkov je bilo sklenjeno, da bo veljal naslednji cenik:

1. Vest, poročila, informacija o dogodkih, kratke vesti: od 0,60 do 0,80 din
2. Intervju: od 0,70 do 1.— din
3. Reportaže: od 0,60 do 0,90 din
4. Komentar: od 0,70 do 0,80 din
5. Strokovni članek: od 0,80 do 1,20 din
6. Fotografije: od 20.— do 25.— din

POJASNILO: Sprejeta cena velja v tem primeru, če avtor fotografije sam vse naredi ali pa sam da v izdelavo fotografijo in sam svoje delo plača.

7. Karikatura: od 20.— do 50.— din
8. Grafikon:
  - a) enostavni od 20.— do 40.— din
  - b) sestavljeni od 40.— do 80.— din
9. Risba: od 20.— do 40.— din

Težko smo čakali na ta trenutek — otvoritev nove okrepčevalnice

10. Križanka: varianti:
  - a) od polja: od 0,50 do 1.— din
  - b) pavšal: od 100.— do 300.— din
11. Sale:
  - a) izvirne: od 20.— do 30.— din
  - b) ostale: od 10.— do 20.— din
12. Pesem:
  - a) do 16 vrstic: 0,80 din vrstica
  - b) za posebne oblike pesmi, satire in podobno naj sproti odločajo ceno posamezni uredniški odbor
13. Povzetki in izbiranje gradiva za ponatis: od 0,40 do 0,60 din
14. Korekture in tehnično urejanje:
  - a) od strani: 100.— din
  - b) z oziroma na različne formate strani: od 10.— do 100.— din
15. Lektoriranje in korekture od tipkane strani: od 6.— do 12.— din

V predloženem sklenjenem ceniku so mišljene neto cene, torej zneski, ki jih dobijo posamezni avtorji. Uredniški odbor je menil, da bi bilo treba med vrste prispevkov uvrstiti še informativno-strokovni članek po ceniku komentarija, ker je prispevkov take narave v našem glasilu največ in jih ni mogoče uvrstiti med druge vrste sestavkov, ki jih navaja cenik.

Za orientacijo smo izračunali, koliko bi znašali po tem ceniku vsi honorarji za našo lansko oktobersko številko, ki je izšla na 12 straneh. Brez korektur in tehničnega urejanja bi znašali honorarji 2.750,00 din, s tehničnim urejanjem (100,00 din za stran) pa 3.950,00 din ali okrog 240,00 din na eno polno stran Tekstilca.

Celoletni honorarji s tehničnim urejanjem vred za 6 številki glasila na 8 straneh bi znašali 15.840.— din (poldrugi milijon S din). Honorarje bi določal uredniški odbor glede na vrsto prispevkov. Za sestavke, pisane med službenim časom bi se honorarji ne priznali.

Ceprav se zavedamo, da avtorski honorarji ne bodo nikomur lahek vir zaslužka, pa vseeno upamo, da bodo vzbudili več zanimanja med člani kolektiva za dopisovanje v naše glasilo.

Honorarji naj bi veljali od te številke glasila dalje. Urednik

Rekli, zapisali, komentirali so . . .

Ce bi v revolucijah zmagovali z besedami, pa naj bo še tako velikimi in »zgodovinskimi«, bi bile revolucije prava igra. Zato se seveda tudi revolucionarnost sklepov ne dokazuje z obširnostjo vanje vtkanih besed, marveč šele takrat in toliko, kolikor spreminjajo razmere.

Vlado Jarc, komentator »Dela«

Družbeni dogovor o politiki cen je pri tem bistvenega pomena, saj nerealne cene lahko povzročijo nesorazmerja med vrednostmi, s tem pa nezaželena odstopanja v strukturi celotne družbene reprodukcije. Ker se preko cen oblikuje tudi dohodek združenega dela, lahko neustrezna politika cen povzroči nepravilnosti pri ocenjevanju družbeno priznanega dela v posameznih dejavnostih, kar prav gotovo ni stimuliranje racionalnega poslovanja. Cene morajo izražati vrednost dela tako, da bodo pokazovalec gospodarskega obnašanja dejavnikov v družbeni reprodukciji. Le tako bomo lahko dobili pravo sliko o tem, kdo racionalno posluje in kdo se skriva pod plaščem cenovnih nesorazmerij.

Iz uvodnika v »Gospodarskem vestniku«

Tudi poti v peklo so pogosto tlakovane z najboljšimi nameni.

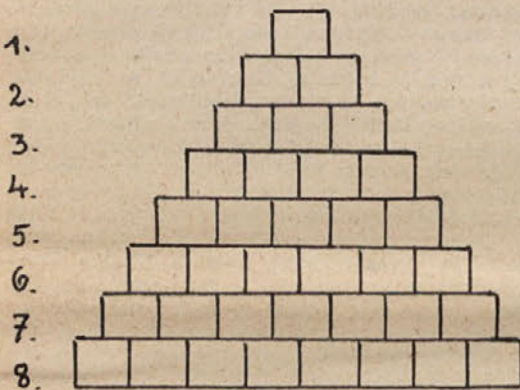
Marko Bulc, v skupščini SFRJ

Nedelavec ne dela ves dan nič drugega, kot razmišlja, kako bi ohranil svojo pozicijo, plačano pozicijo nedelavca, in v te namene se je pripravljen povezati tudi s samim hudičem, pripravljen je prisegati, groziti, podtikati, klevetati in lagati, spraviti proč vse dobre delavce, samo da bi obdržal svoj položaj, na katerem odloča o delu drugih.

V nasprotju z nedelavci pa dober delavec ne utegne tako razmišljati, pa ne le to: dober delavec je upravičeno prepričan, da so interesi družbe in njeni zakoni usmerjeni njemu v prid. Ko pa se ponovno razočara in ko se preneha bojevati za svoje pravice v svoji TOZD, lahko le z žalostjo v srcu ugotovi, kako z njegovim delom in dohodkom »samoupravlja« spoštiti nedelavca, ki zna pogosto v pravem trenutku pograbit prapor in pohiteti na čelo spremena, ko pa je manifestacija mimo in ko je treba zastavo zamenjati z lopato, je utrujen, bolan ali pa zaposlen s samoupravljanjem, z mislimi o prihodnosti.

Iz komentarja novinarja Juga Grizelja v zagrebškem VUSU

PIRAMIDA

PIRAMIDA

1. oznaka za premer kroga
2. grška črka
3. prostor v cerkvi
4. zgornji del telesa
5. muslimanska verska knjiga
6. statev — tudi krošnja ali obrša
7. žena Aleksandra Velikega
8. obrat za izdelavo koksa

Piramida se rešuje od zgoraj navzdol od številke 1. do 8. Vsaka naslednja beseda je sestavljena iz istih črk kot prejšnja beseda in ene nove črke, toda ne v enakem vrstnem redu. V vsak kvadrat pride po ena črka.

Sestavil:
P. Dacar

OB KONCU OBČINSKIH DELOVNIH SPOR-TNIH IGER

Tekstina druga

V soboto, 25. januarja 1975 je bil v hotelu Planika svečan zaključek občinskih delavskih športnih iger za leto 1974. Tekmovanje je bilo izvedeno v 11 panogah: plavanju, kegljanju, balinanju, namiznem tenisu, streljanju, nogometu, rokometu, odbojki, košarki, krosu in šahu. Tekstini ekipi moških v šahu in žensk v streljanju sta osvojili prvi mesti in tudi pokala. Drugo mesto je zasedla strelska moška ekipa, tretje mesto pa so osvojile ženska kegljaška ekipa in moški ekipi v nogometu in rokometu. Moške ekipe v kegljanju, balinanju, namiznem tenisu, odbojki in košarki so se uvrstile na četrta mesta. Pri posameznikih so v streljanju vsa tri prva mesta pri ženskah in prvi dve pri moških osvojili člani Tekstine:

Streljanje — ženske:

1. Zen Ivanka, 2. Milič Ivica, 3. Žagar Joška.

Streljanje — moški:

1. Zigon Andrej, 2. Ferjančič Alojz

Šah:

1. Bolčina Pavle, 2. Zorč Stane

Plavanje

- do 25 let: 2. Skrl Jurij
- nad 40 let: 2. Zorč Stane

Kros — ženske

- do 30 let: 1. Petrič Fani, 2. Slunski Terazija
- nad 30 let: 2. Ergaver Cvetka, 3. Jejčič Milica

Kros — moški

- do 25—33 let: 1. Zigon Andrej

V skupni uvrstitvi vseh panog je ekipa Tekstine prejela lep pokal za osvojeno drugo mesto.

A. Ferjančič

Prve delavske športne igre „Tekstine“

(NADALJEVANJE)

Že v zadnji številki Tekstilca smo pisali o prvih delavskih športnih igrah (DSI) »Tekstine«. Igre smo končali z atletiko in streljanjem. V atletiki je bilo tekmovalcev v petih disciplinah: skok v višino, skok v daljino, met krogla, tek na 80 m in 500 m za ženske ter 100 m in 800 m za moške. V atletiki je nastopilo 25 tekmovalk in 21 tekmovalcev, v streljanju pa 17 tekmovalk in 34 tekmovalcev. Skupno je v vseh petih panogah nastopilo 94 tekmovalk in 120 tekmovalcev.

IZIDI:

ATLETIKA:

ženske (vseh pet disciplin)

1. Premrl Irena TOZD konfekcija
2. Zigon Alojzija TOZD konfekcija
3. Ušaj Vilma TOZD predilnica

Ekipno ženske:

1. TOZD konfekcija
2. TOZD tkalnica-oplemenitilnica
3. TOZD predilnica
4. DSSD

moški (vseh pet disciplin)

1. Stibilj Žarko DSSD
2. Ferjančič Alojz TOZD konfekcija
3. Prosen Marjan DSSD

Ekipno moški:

1. DSSD
2. TOZD konfekcija
3. TOZD predilnica
4. TOZD tkalnica-oplemenitilnica

STRELJANJE:

Ženske

1. Zen Ivanka DSSD	124 krogov
2. Zigon Alojzija TOZD konfekcija	116 krogov
3. Milič Ivica DSSD	110 krogov

Ekipno

1. TOZD konfekcija	323 krogov
2. DSSD	316 krogov
3. TOZD predilnica	202 kroga
4. TOZD tkalnica-oplemenitilnica	115 krogov

Moški

1. Koruza Dušan TOZD predilnica	160 krogov
2. Prosen Marjan DSSD	154 krogov
3. Bačar Stano DSSD	152 krogov

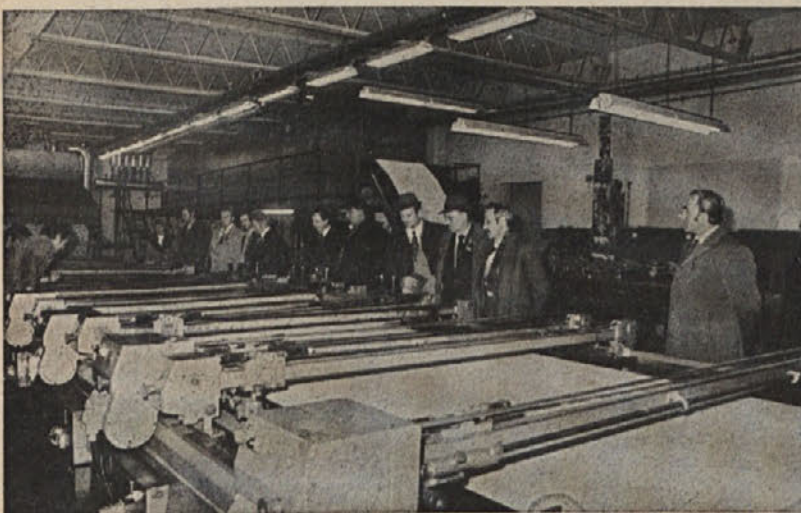
Ekipno

1. DSSD
2. TOZD predilnica
3. TOZD tkalnica-oplemenitilnica
4. TOZD konfekcija

V skupni uvrstitvi ženskih in moških ekip v vseh panogah DSI Tekstine je vrstni red naslednji:

1. TOZD konfekcija
2. DSSD
3. TOZD tkalnica-oplemenitilnica
4. TOZD predilnica

A. Ferjančič

Gostje si ogledujejo tiskanje tkanin na ploškem tiskarskem stroju

KAJ SE SKRIVA V ČRNI TEKOČINI, KI JO DAJEJO NASI AVTOMATI

Kava vsebuje kofein, ki je rastlinskega izvora. Smrtna doza kofeina je deset gramov. En gram kofeina povzroči slabost, bruhanje, nemir in hitro bitje srca. Kofein poživlja srce in centralni živčni sistem. Lahko pa v izjemnih primerih povzroči bolezni srca.

Skoduje, če pijete kavo v velikih količinah.

Z. Ukmar

MISLI IN IZREKI

Zal ljudje pre pogosto mislijo, da imajo kako novo teorijo že v mezincu in jo lahko kar takoj uporabljajo, komaj so si prisvojili osnovna načela, in še teh ne zmerom pravilno.

Friedrich Engels

Tudi pri knjigah opažamo isto kakor pri vžigalnicah: čim slabše so, tem več jih porabimo in tem več jih razpeča trgovci.

Janez Mencinger

Kdor se poroči, razpolovi svoje pravice in podvoji svoje dolžnosti.

A. Schopenhauer, nem. filozof

Stari ljudje radi dajejo nasvete, da bi se tako potolažili za nesposobnost dajati dober zgled.

Francois de la Rochefaucauld

Duhovna poštenost je edina lastnost, ki je ni moč hliniti.

Jean Rostand

Čas je reka, ki brez odmora teži dalje.

Bernat Metge

Čas deli pravico in postavlja vse stvari na svoje mesto.

Bernat Metge

Vse, kar lahko služi resnici, utegne prav tako služiti laži.

Jean Rostand

Bedak še na odru ne more igrati modreca.

Andrej Gončarov, sovjetski režiser

Nekateri si izmišljajo nove in nove boje, samo zato, da jim ne bi bilo treba delati.

Morala neke basni, objavljene v »Delu«

ŠALE

Pameten pes

Moj pes je tako pameten, da vedno pozvoni, ko pride domov. Je tudi vaš tako bister? Ne, naš ima ključ od vrat...

Poklic

Kaj delaš?

Nič.

Lep poklic.

Da, samo škoda, ker je tako velika konkurenca.

Imeli smo jih...¹⁵

KULTURNOZGODOVINSKI DROBCI IZ AJDOVSKE OBCINE

Kuša (Cussa) Mihael

okoli 1657 — 1699

Približno iz istega časovnega obdobja, kakor je bil Dominik Franc Kalin, ki smo ga srečali v prejšnjem našem zapisku o velikih možeh ajdovske občine, je tudi drugi naš rojak skoraj nič, ali vsaj malo znani Mihael Kuša, ki se je v duhu tedanje dobe podpisoval z poitalijančeno obliko prilimka Cussa in je pod njo znan tudi v domači in tuji strokovni literaturi. Za tega »universae Carnioliae lapicida et architectus« (vse Kranjske kamnosek in stavbar) ali tudi preprosteje »tagliapetra« (kamnosek), kakor se je na različnih pobotnicah in računih podpisoval, pravzaprav vse do zadnjih desetletij ni bil znan niti kraj rojstva. Dr. France Mesesnel pa je bil že okoli leta 1931 verjetno ugotovil vsaj njegovo približno provenienco, ko je zapisal, da je iz Vipavske doline. Sled je bila torej odkrita, treba je bilo le še nadalje iskati in tako je bil leta 1948 ob obisku večje skupine umetnostnih zgodovinarjev v Vipavski dolini pod vodstvom dr. Emilijana Cevca zabeležena v stari župnijski cerkvi v Lokavcu plošča iz črnega marmorja z latinskimi besedami: »MICHAEL CHVSSA CVRAVIT FIERI EX VOTO 1699«. Ta votivna plošča nam torej pove, da je tamkajšnji oltar Brezmadežne na severni steni stare, zdaj skoraj v celoti porušene župnijske cerkve (elementi omenjenega oltarja in plošča sta ohranjena v novi cerkvi) »postavil po zaobljubi Mihael Kuša leta 1699«. Čemu neki naj bi v tisti dobi znan in plodovit ljubljanski kamnosek in stavbar šel postavljati oltar po zaobljubi v stransko, od vseh glavnih poti odmaknjeno vas in cerkev? Nekaj je gotovo tičalo v tem podatku. V Lokavcu blizu stare cerkve je zaselek, ki mu pravijo Kuši. V njem pa se pri zadnji hiši v rebri pravi Kuševi. Mihael Cussa je bil gotovo doma iz tega kraja. Vpogled v krstne knjige te župnije tega odkritja sicer ni mogel potrditi, ker matične knjige ne segajo tako daleč nazaj, bil pa je še enkratna potrditev domneve, zakaj v 18. stoletju se ta prilimek, ki je danes v tem kraju neznan, še javlja, in sicer v različnih oblikah Kusa, Chusha in se podobno, vedno pa tako, da je jasno, da se je moral izgovarjati Kuša. In ker vemo, da je imel mojster ob smrti 42 let, umrl pa je 1699, sklepamo, da se je rodil okoli leta 1657.

Kje je potekalo njegova mladost, kje se je učil in kje spočelka delal, vse to je zaenkrat zagrnjeno v temo. S precejšnjo gotovostjo smemo spet le sklepati: da se je učil nekje v Italiji (primerjaj tudi v tem sorodnost z Domini-

kom Francem Kalinom!), zakaj na Italijo je ostal tudi v kasnejših letih, ko mu moremo slediti z zgodovinsko gotovostjo, stalno navezan, bodisi za razna naročila kakor tudi drugače. Od tega mu je pač ostalo to, da se je podpisoval s prilimkom v poitalijančeni obliki, pa tudi kak račun ali pobotnico je formuliral v italijanskem jeziku.

Prvi najtrdnjši podatek v njegovem življenju je leto 1687, ko ga najdemo v Ljubljani. Stanoval je nasproti jezuitskemu samostanu v nekdanji Zvezdarski ulici v hiši nožarja Pavla Cautella skupaj s stavbarjem Francescom Ferratom. Sosednja hiša je bila last Luke Misleja, tudi kiparja in stavbenika, in še pozneje Francesca Robba, znanega mojstra slavnega ljubljanskega vodnjaka pred magistratom. Kasnejša leta se ime Mihaela Kuša večkrat pojavlja v maticah stolnične župnije v Ljubljani; tako je bil priča pri poroki znanega zvonolivarja Gašparja Franchija, dalje Luka Misleja in kasneje samega Francesca Robba. Kuševa žena Doroteja je bila botra Mislejevemu prvorojencu. To so edini podatki iz njegovega privatnega življenja. Seveda nam je tudi znan datum Kuševe smrti: 8. oktober 1699, in da so ga pokopali pri Sv. Petru v Ljubljani.

Kaj in kje je delal do svojega 33. leta, ne vemo. Maja 1690 je sklenil pogodbo, da napravi za sedanjo frančiškansko cerkev v Ljubljani prvi levi stranski oltar; napraviti ga je moral »iz črnega in iz drugega primernega marmorja«. Druga podobna znana pogodba je določala, da naredi Kuša oltar iz črnega marmorja in z okraski iz finega genoveškega marmorja v kapeli sv. Janeza v nekdanji frančiškanski kapeli na sedanjem Vodnikovem trgu (podrta 1787). Sedaj je ta oltar, nekoliko znižan, glavni v hrenoviški cerkvi. Prav tu, in sicer v Rakuliku, pa je še en oltar, tudi Kušavo delo.

Leta 1665 se je Kuša pogodil z grofom Gallenbergom, da napravi stranski oltar sv. Antona v Mekinjah pri Kamniku. Ta pogodba je zanimiva posebej zato, ker so v njej specificirani razni izdatki. Tako zveemo, da so kipi prišli po morju iz Benetk do Trsta, od tu do Vrhnike po cesti, od Vrhnike do Ljubljane spet po vodi (po Ljubljani). Oltar je lepo delo iz kararskega marmorja. Oskrbel pa je Kuša v tej cerkvi še dva manjša stranska oltarja (Brezmadežne in sv. Frančiška). Obe arhitekturi imata čisto značilne Kuševe elemente: črn marmor, okrašen z belkastimi, rumenimi in sivimi vložki, posebej še

okrasek v obliki vetrnice v kotih med prečnico in stebrom. Kot najlepše Kušovo delo iz tega obdobja slovi prižnica v zagrebški katedrali. Leta 1688 je izdeloval Kuša oltar za Karlovac. Prav tako lep je oltar v ljubljanski cerkvi sv. Florijana. Dodati je treba še dva oltarja v župnijski cerkvi v Skofji Loki. Ko je Janez baron Gallenfels naročil Kuši tri oltarje za cerkev na Blejskem otoku, še ni vedel, da jih mojster ne bo mogel dovršiti, zakaj marca tega leta je Kuša še podpisal prejem zneska 200 goldinarjev, oltarje pa je po Kuševi smrti postavil leta 1700 Francesco Ferrata. Prav tako je smrt prekrizala Kuševe načrte, po katerih je hotel, naprošen od vdove arhitekta in kiparja Leonarda Pacassija iz Gorice, postaviti marmornat oltar v mavzoleju Ferdinandu II. v Gradcu.

Toda preden mu je smrt prekrizala prav vse račune, je mojster Kuša hotel pustiti svoj zadnji življenjski umetniški uspeh prav dvem krajem svoje rojstne dežele. Oltar v Lokavcu sem že omenil v začetku, njegova pa sta tudi oba črna stranska oltarja v ajdovski cerkvi, tako Srca Jezusovega, ki je bil nekoč sv. Barbare, kakor tudi oltar sv. Roka. Na prvem je vklesano besedilo: 16: P. NICOLAVS. RECESCO. CURAVIT. FIERI: 99.

Mihael Kuša je imel ob koncu 17. stoletja cvetočo kamnoseško delavnico, saj je po arhivskih dokumentih moral plačevati visok davek, ker je imel 10 pomočnikov in 2 učence, poleg tega pa si je privoščil tudi dekle. On je pri nas glavni zastopnik črnoramorne mode. Po stilu so njegovi oltarji tip italijanskega zgodnjebaročnega oltarja z jasno zasnovano, enotno in preprostejšo arhitekturo. Kipe pa je naročal v tujini.

Ceprav ga torej ne moremo prištevati med kiparje, saj se je sam v večini primerov označeval za kamnoseka in stavbenika, vendar moramo občudovati njegovo podjetnost, delavnost in prepričevalnost, ki jo je s svojimi arhitekturnimi rešitvami oltarjev prinesel v naše sakralne objekte, saj je za neko dobo skoraj docela določal ton in smer te umetnosti na Slovenskem, ne le, marveč celo daleč noter na Hrvaško. Tako se je zapisal neizbrisno na strani naše kulturne umetniške zgodovine in srečni smo lahko, da ga je rodila naša dežela, posebej pa še, da je tudi v njej zapustil sled svojega tako plodovitega dela.

Marijan Breclj